

ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ

ИЗДАНИЕ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ, НАУКА И КУЛТУРА

Брой 5 (528) година XLI

18 май 2023 година

Математиката – невидимата култура

Студенти от ФТФ с призови места от
международно състезание по математика

На стр. 7

Определението на Кант за
Просвещението като „изход на човека
от непълнолетието, което сам си е
причинил“, през погледа на студентите

На стр. 22

Стр. 2

Представяме двама от кандидатите за ректор
на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ –
доц. д-р Атанас Владилов и доц. д-р Теодора Филипова

В Броя ще прочетете още:

- ▶ 100 години богословска наука в България
- ▶ Трептения и вълни – демонстрационни експерименти по физика като част от кандидатстудентската кампания
- ▶ Отборът на Пловдивския университет се представи много силно на международно състезание по право

- ▶ Акад. Петър Динеков: Проф. Любомир Милетич в моите студентски спомени
- ▶ Двама поети представиха стихотворения, писани на 42-рия паралел с азбука за ангели
- ▶ За трети пореден път в университета се проведе Ден на спорта

Мандатна програма за управление и развитие на за периода 2023 – 2027 г. от кандидата

Университет на новите реалности

ПРЕАМБЮЛ

Настоящата Мандатна програма е съставена в съответствие със Закона за висшето образование (ЗВО), Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСПБ), Правилника за приложение на ЗРАСПБ и Правилника на ПУ „Паисий Хилендарски“, гр. Пловдив.

Мандатната програма е фокусирана върху развитието на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ като институция за висше образование от класически тип.

От 2007 г. страната ни е пълноправен член на Европейския съюз

и към днешна дата включените като потенциални бенефициенти по програмата „Еразъм+“ са около 5000 висши училища, приблизително 17,5 милиона студенти, около 1,4 милиона преподаватели и почти 1,2 милиона научни изследователи. Така че всички висши училища на територията на ЕС и всички, които се занимават с висше образование и наука днес, имат възможност да изграждат високостойностна научна и образователна идентичност чрез активно включване в европейските и международните университетски мрежи и програми. Затова и настоящата Мандатна програма е насочена към всички, които желаят да се приобщат по успешен начин към новите реалности в света.

Пловдивският университет би могъл да бъде много по-активен партньор в единното европейско образователно и научно пространство чрез повишаване на степената си на академична гъвкавост и международно сътрудничество – научно, проектно, административно, икономическо, всякакво.

Ще се запазят всички добри и доказали се като работещи академични практики!

В условията на текущия Програмен период на ЕС 2021 – 2027 г. настоящата Мандатна програма съвпада с последните 4 години от този период и Пловдивският университет може да се възползва в много по-голяма степен от европейските условия и нови реалности, като – от една страна – да предлага образователни услуги с висока добавена стойност, а от друга – да създава научна и проектна продукция с реална пазарна стойност.

Чрез Мандатната програма, с която се ангажирам, считам, че Пловдивският университет може да има по-успешно и приобщаващо включване в градивни партньорства в нашата и други страни по света, които вярват в образованието и науката като носеща конструкция на едно цивилизовано общество.

Разчитам на позитивния вот на академичната общност, която има изборителното право да гласува в полза на новите възможни перспективи за нашия университет, като се ангажирам да опазвам и представям доброто има на институцията и академичната колегия в страната и извън нея във всичките си контакти, думи и действия.

I. ВИЗИЯ

Утвърждаване и представяне на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ като престижен университет на Република България в условията на новите реалности.

II. ЦЕННОСТИ И ПРИНЦИПИ

1. Опазване и надграждане на добрите академични традиции на университета.
2. Управление на качеството.
3. Професионален диалог с всички.
4. Възприемане на образователна и научна етика съобразно новите реалности на европейското образователно и научно пространство.
5. Възприемане на европейския метод на отворената координация при взимането на решения в рамките на университета и спрямо външните партньори.

III. СТРАТЕГИЧЕСКА ОРИЕНТАЦИЯ И ЦЕЛИ

1. През 2021 г. Европейският съвет препотвърди своята визия да изгражда иновативно и конкурентоспособно в глобален аспект единно европейско образователно и научно пространство, създавайки клъстери от европейски университетски мрежи, в които студентите да получават образователно-квалификационна степен, комбинирайки своето следване в различни страни на ЕС. Пловдивският университет следва да се впише в такъв клъстер и студентите да получат възможността да бъдат конкурентни на европейско и международно ниво.

2. Стратегията за развитие на Пловдивския университет ще бъде преосмислена и насочена така, че да съответства на Европейската стратегия за развитие на университетите чрез включването на поне 500 висши училища до средата на 2024 г., едно от които да бъде Пловдивският университет.

3. Активно включване на Пловдивския университет в международните образователни и научни

алианси чрез програмата „Еразъм“ в програмния период 2021 – 2027 г.

4. Разширяване на институционалните, деловите и дипломатическите контакти на университета.

5. Провеждане на политика на бюджетна стабилност и търсене на различни форми на финансиране за подобряване на академичната собственост.

IV. ПРИОРИТЕТИ НА РАБОТА

1. Внедряване на цялостни софтуерно асистирани и дигитализирани решения в университета, които да подпомагат и да заместват изцяло – там, където това е възможно – работата с хартиени носители на информация.

2. Включване в европейската система за проследяване на трудова та реализация на завършилите висше образование.

3. Изграждане на структуриран диалог с европейските партньори чрез Европейския дигитален образователен хъб.

4. Подобряване на качеството на всички процеси чрез развиване на ключови компетентности и умения в преподавателския състав и администрацията за предоставяне на образователни, научни и проектни резултати с висока добавена стойност.

5. Насърчаване в всякакви форми на сътрудничества и практики за дигитална трансформация на образователните процеси и активното опазване на околната среда и повишаване на екологичната култура

Д-р Атанас Владиков е доцент по европейска икономика във Факултета по икономически и социални науки (ФИСН) на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“.

Придобил е докторска степен по икономика в Университета за национално и световно стопанство, гр. София (2013 г.). Той е магистър по бизнес администрация (2005 г.) на Университета на Централна Оклахома, САЩ; притежава магистърска степен по бизнес администрация (2003 г.) и бакалавърска степен по международни икономически отношения (2002 г.) от ПУ „Паисий Хилендарски“.

Към настоящия момент той е единственият експерт в България, който има две специализации (2010 и 2018 г.) в Международния обучителен център в гр. Торино, Италия, на Международната организация по труда, гр. Женева, Швейцария.

Владее свободно английски и гръцки език; ползва руски.

Доц. д-р А. Владиков е член на Съюз на икономистите в България и има активна публицистична и експертна дейност в областта на европейската и международната икономика, данъчното облагане, проектното и инвестиционното консултиране и др.; участвал е в разработването и реализирането на различни изследователски, образователни и бизнес проекти с публично, частно и смесено финансиране.

Преводач е на български език на книгата „Прекариатът – новата опасна класа“ на проф. д-р Гай Стендинг от Великобритания.

Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ за ректор доц. д-р Атанас Владиков

съгласно целите на ООН чрез въвеждането на специализирани модули в учебните планове и програми.

6. Провеждане на активна социална политика и активен диалог с представителите на синдикалните структури и организации.

7. Структуриране на акредитационните процедури съгласно последните изменения в критериалните системи на CEENQA, ENQA и EQAR.

8. Балансирано развитие на различните форми на обучение на всички образователно-квалификационни и научни степени и факултети, на проектната и научната дейности.

VI. СТУДЕНТСКА ПОЛИТИКА

1. Насърчаване на работата на представителите на студентите в органите за управление и отстояване на позициите в националното представителство на студентските съвети.

2. Подобряване на системата за администриране на целевите субсидии за подпомагане на студентите и привличане на допълнителни средства, включително от фирми и банки за целеви стипендии, помощи и награди.

3. Стимулиране на търсенето на специалитетите – бакалаври, магистри, доктори – завършили университета, на пазара на труда чрез форуми като „Дни на кариерата“ и други аналогични форми.

4. Подобряване на функционалностите на мрежата „Алumni“/Alumni за поддържане на активно сътрудничество със завършилите университета в процеса на професионалната им реализация чрез уеб базирана платформа.

5. Подобряване на всички системи за управление по общи студентски въпроси.

6. Преминване в режим на интернационализация и активно привличане на студенти и преподаватели от Европейския съюз и чужбина.

7. Подпомагане на включването на студентите в европейски и международни академични и научни мрежи.

8. Актуализиране на учебните планове и програми на основата на сондажни проучвания с бизнес и студентската общност.

9. Насърчаване на организирането на повече и различни студентски форуми и участия на студентите в научни събития.

10. Подобряване на европейската и международната мобилност на студентите заедно с документалното осигуряване на процеса.

11. Възприемане на индивидуални и колективни студентски инициативи и предложения за изслушване във формата Академичен съвет.

12. Включване в инициативата за *Европейска студентска карта*, която да осигурява на студентите бърз и сигурен онлайн достъп до административни процедури, както докато са в университетския кампус, така и извън него.

13. Внедряване на софтуерното приложение на програмата *Еразъм+* за улесняване на административните въпроси преди, по време на и след приключване на мобилностите.

14. Включване в инициативата *Еразъм+ без хартия* и внедряване на дигитално решение за свързване на информационно-комуникационните системи на университета с тези на партньорските организации.

VI. СТРУКТУРНА ПОЛИТИКА

1. Адекватни на новите реалности структурни промени в различните йерархични нива на университета – факултети, катедри, звена, отдели.

2. Въвеждане на позицията „главен секретар“ на университета с пълномощия и функции за оперативно действие.

3. Равно представяне на факултетите в топ управлението на университета чрез излъчване на представители за позициите заместник-ректори и помощник-ректори.

4. Укрепване на филиалите в гр. Смолян и гр. Кърджали чрез приемане на *Програма за действие* на основата на професионален анализ на спецификите в двата региона.

5. Внедряване на съвременни информационни технологии в единен

Център за управление на качеството като ключово звено за поддържане на системата за управление на качеството в университета и за работа в тясна връзка с Националния център за информация и документация (НАЦИД).

VII. ПОЛИТИКА ЗА АКТИВЕН ДИАЛОГ И СЪТРУДНИЧЕСТВО НА МЕЖДУНАРОДНО НИВО

1. Изграждане на активна политика за комуникация и сътрудничество с институциите и структурите на Европейския съюз.

2. Изграждане на нови и надграждане на съществуващи академични партньорства в ЕС и чужбина за реализиране на образователни, научни и проектни дейности.

3. Активно включване в програми и проекти с европейско и международно финансиране в областта на науката, образованието и иновациите.

4. Утвърждаване на висок международен академичен престиж.

5. Привличане на водещи чуждестранни лектори.

6. Засилване на участието в международни форуми.

VIII. ПОЛИТИКА ЗА АКТИВЕН ДИАЛОГ НА НАЦИОНАЛНО НИВО

1. Изграждане на активна политика за по-тясно взаимодействие с националните власти – Министерски съвет, Министерство на образованието и науката (МОН), Национална агенция за оценяване и акредитация (НАОА) и други държавни министерства, ведомства и агенции.

2. Изграждане на нови и надграждане на съществуващи делови партньорства за повишаване на пазарната стойност на резултатите от академична дейност.

3. Засилване на медийното присъствие чрез традиционните медии и интернет медиите.

IX. ПОЛИТИКА ЗА АКТИВЕН ДИАЛОГ НА РЕГИОНАЛНО НИВО

1. Изграждане на политика на постоянен диалог с областния управител, Общинския съвет и кмета на гр. Пловдив за провеждане на координирани местни политики, подкрепени с академични изследвания, становища, препоръки за по-доброто развитие на нашата местна общност и подобряване на развитието на Пловдивския университет.

2. Изграждане на по-тесни връзки и партньорства със структурите на местната власт и общинските власти в област Пловдив.

3. Въвеждане на Граждански академичен борд, състоящ се от известни личности от бизнеса, културата, политиката, дипломатията, за активизиране на различни значими граждански инициативи и проекти в полза на нашето общество.

X. ПОЛИТИКА ПО БЮДЖЕТИРАНЕ, ФИНАНСИРАНЕ И УПРАВЛЕНИЕ НА ДОХОДИТЕ

1. Преминване към стриктно спазване на принципите, залегнали в *Закона за публичните финанси*, и осигуряване на законосъобразност, добро финансово управление и прозрачност, гарантиращо финансовата стабилност съгласно *Системата за финансово управление и контрол* (СФУК) на университета.

2. Подобряване на статута на „коректен възложител“ по смисъла на *Закона за обществени поръчки* и стриктно съблюдаване на нормативно разписаните финансови правила и процедури, включително с активно участие на финансов мениджър, финансов контролор и вътрешен одит.

3. Осигуряване на капацитет от предложения за проектно финансиране в рамките на програмния период до 2027 г. с максимален обем заявки по оперативната програма „Образование: 2021 – 2027 г.“ и *Програмата за научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация* (ПНИИДИТ).

Мандатна програма за управление и развитие на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ за периода 2023 – 2027 г. от кандидата за ректор доц. д-р Атанас Владиков

➔ Om стр. 3

4. Подобряване на модела за колективно трудово договаряне чрез активно партньорство със синдикалните организации и рефериране с актуализираната *Европейска стратегия за заетост и Европейския социален модел*.

5. Въвеждане на качествена работна среда чрез актуализирани социални политики и ваучерна система в условията на активен социален диалог.

XI. ПОЛИТИКА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО

1. Изграждане на система от управленски политики, базирана на доказателства и добри практики от страната и чужбина.

2. Провеждане на регулярни контент анализи за предоставяне на качествен образователен, научен, проект и административен процес.

3. Прилагане на осъвременена система за управление на качеството и стандартите ISO, които ще се обвържат с критериите за акредитация.

4. Въвеждане на обучение и сертификация по ISO 9001 и ISO 27001, като по този начин ще се осигури перманентно поддържане на най-високо ниво на осведоменост и приложимост на принципите, моделите и подходите в стандартите.

5. Изграждане на осъвременена политика за активно управление на собствеността, капиталното строителство и модернизацията на университета.

XII. ПОЛИТИКА ПО КУЛТУРА, СПОРТ, ЧЕСТВАНИЯ

1. Изготвяне и приемане на годишен календар за събития по хронология и сценарии за провеждане на академични празници, церемонии, ритуали, чествания.

2. Въвеждане на специална церемония за лицата, които получават образователната и научна степен „доктор“, и всички, които израстват в своя академичен път на развитие.

3. Подобряване на финансирането на художественотворческата дейност, ангажираща студентите, докторантите и академичния персонал с популяризирането на техните изяви.

4. Подобряване на организацията и бюджетирането в организирането на университетски и междууниверситетски колективни и индивидуални спортове, като баскетбол, тенис на маса, бойни спортове, плуване и др.

5. Инвестиране в събитията и популяризиране сред академичната и широката общественост на чествания и годишнини на различни катедри, факултети и по специални поводи.

XIII. МЕДИЙНА ПОЛИТИКА, ВРЪЗКИ С ОБЩЕСТВЕННОСТТА И РЕКЛАМА

1. Ребрандиране на логото на университета и въвеждане на подходящ академичен слоган.

2. Разработване на мобилна версия на университетския сайт.

3. Развиване на масирана интернет реклама на университета и неговата научна, образователна и проектна дейност, включително в съвременните социални мрежи.

4. Изграждане на съвременен медиен център в университета.

5. Изграждане на съвременен университетски телевизионен и фотографски център за създаване на репортажи и предавания, които да се заснемат, обработват и излъчват от студенти, преподаватели и служители на университета, относно образователните, научните и проектните дейности, които се извършват, включително и изграждане на дигитален архив на създадената продукция.

XIV. ПОЛИТИКА ПО ПОДОБРЯВАНЕ НА УНИВЕРСИТЕТСКАТА ИНФРАСТРУКТУРА И КАПИТАЛНОТО СТРОИТЕЛСТВО

1. Изграждане на дневен детски център за студентки майки, където да оставят децата си за гледане и грижи, докато са на занятия.

2. Изграждане на съвременен финансов център с банкови, застрахователни и др. тип услуги с подкрепа на частни партньори за бързо, лесно, удобно и съвременно обслужване.

3. Изграждане на модерен здравен пункт на територията на кампуса за бърза, спешна и неотложна помощ.

4. Инвестиране в съвременни системи и съоръжения за противопожарна безопасност.

5. Инвестиране в съвременен център за охрана, сигурност и видеонаблюдение на университета.

6. Инвестиране в изграждане на съвременен мултифункционален център за провеждане на конгреси, форуми, научни събития.

7. Изграждане на съвременна система за цялостно управление на университетския кампус и сградния фонд на университета.

8. Интегриране на управленските функционалности с общински, институционални, граждански, делови системи за комуникация и взаимодействие.

9. Осъвременяване на печатната база на университета.

10. Изграждане на интегрирана информационна система за управление на фонда от аудитории, учебни зали и кабинети с цел подобряване на техните функционалности и навременното обновяване на работните места.

11. Инвестиране в съоръжения и мерки за приобщаване на лица в неравностойно положение чрез подобряване на условията на средата и достъпа до сградите, паркинг зоните, санитарните помещения и др. под.

12. Инвестиране в съвременни информационни зали и специализиран софтуер за обработка на данни в областта на природните науки.

13. Изграждане и оборудване на пълнофункционални аудитории за електронно изпитване на студенти.

14. Разработване и въвеждане на единни методически стандарти за оценяване на студентите по отделни учебни дисциплини, разработени от титулярите на отделните учебни дисциплини за постигане на унификация по *Европейската система за трансфер на кредити* (ECTS).

15. Въвеждане на софтуерно асистирана технология за управление на работното време и неговото ефективно използване от всички преподаватели и служители на Университета.

16. Въвеждане на интегрирана система за електронен документооборот и повишаване на информационната сигурност, включително и сигурността на обработваните лични данни.

17. Инвестиране във висок клас сървъри и съоръжения за повишаване на степента на съхраняване на данни и тяхната виртуализация в съответни масиви по йерархия на достъп.

18. Повишаване на качеството на безжичната мрежа и въвеждане на най-новите стандарти за пренос на данни.

19. Обновяване на компютрите на администрацията и оптимизация на печата във вътрешния документооборот.

20. Въвеждане на „мобилно преподавателско място“.

21. Създаване на мобилно приложения за онлайн кандидатстване и електронно обслужване на студенти.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Съставянето на настоящата Мандатна програма е личен продукт, който предлагам в полза на университета и всички, които разпознават горенаписаното като основа за разбирателство и формиране на обща посока на работа и творчество в условията на новите реалности.

НОРМАТИВНИ ДОКУМЕНТИ

При разработването на Мандатната програма са използвани следните **нормативни документи**:

1. Стратегия за развитие на висшето образование в Република България за периода 2021 – 2030 г.
2. Стратегия за развитието на НАОА за периода 2018 – 2023 г.
3. Закон за администрацията
4. Закон за висшето образование
5. Закон за държавния служител
6. Закон за електронното управление
7. Наредба за общите изисквания към информационните системи, регистрите и електронните административни услуги;
8. Правилник за дейността на НАОА (2021)
9. ENQA Agency Review: National Evaluation and Accreditation Agency – (NEAA) – 22 February 2018
10. Strasbourg, 18.1.2022 COM (2022) 16 final. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions on a *European Strategy for Universities*.

Професионална биография на доц. д-р Теодора Филипова – кандидат за ректор на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

Доц. д-р Теодора Събева Филипова е родена на 5.09.1966 г. През 1990 г. завършва специалността „Българска филология“, а през 1997 г. – и специалността „Право“ в ПУ „Паисий Хилендарски“. През 1998 г. започва работа в Пловдивския университет след спечелен конкурс за асистент по трудово и осигурително право. От 2001 до 2006 г. е докторант по трудово право и общественно осигуряване в Института за правни науки към Българската академия на науките, а през 2009 г. защитава дисертация на тема „Действие на колективния трудов договор“. През 2015 г. е избрана за доцент по трудово право и общественно осигуряване.

В Юридическия факултет води лекции по трудово и осигурително право на студенти, както и практическо курс в Правната клиника „Адвокатска защита на трудови дела“. Изнася лекции по трудово и осигурително право и на студенти от няколко магистърски програми към Факултета по икономически и социални науки.

За периода 2015 – 2019 г. е заместник-декан на Юридическия факултет с ресор учебна дейност; член на комисията по учебна дейност към ПУ и юридически консултант на председателя на Общото събрание на Пловдивския университет при изготвянето на нов Правилник за устройството и дейността на ПУ „Паисий Хилендарски“ през 2018 г.

Участва активно в изготвянето на правни становища, възложени от катедра „Гражданскоправни науки“ към ЮФ на ПУ, по образувани тълкувателни дела пред Върховния касационен съд по спорни въпроси на трудовото право.

Доц. д-р Теодора Филипова

Била е юридически съветник на общински, държавни и частни лечебни заведения, училища, общински администрации, работодатели и синдикални организации по актуални проблеми на трудовото и осигурителното законодателство, вкл. изготвяне на правни становища и консултиране по изготвяне на документи в областта на трудовите отношения (трудова договори, длъжностни характеристики, колективни трудови договори, вътрешни правилници, заповеди за прекратяване на трудови правоотношения и др.). Участвала е като лектор в проекта „Да инвестираме в хората“ на Института за правни науки към БАН с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет“, насочен към обучение на общински и държавни служители, както и на служители от

Инспекцията по труда и Националния осигурителен институт по прилагане на трудовото и осигурителното законодателство. Съветник към Комисията по социална политика в 47-ото Народно събрание.

Адвокат към Пловдивската адвокатска колегия от 2007 г. Занимава се основно с адвокатска и консултантска дейност в областта на трудовото право, осигурителното право, гражданското право и административното право, възлагането на обществени поръчки. Владее английски и руски език.

Доц. Теодора Филипова е автор на десет статии и две монографии: „Дисциплинарно уволнение“ (2015 г.) и „Действие на колективния трудов договор“ (2022 г.).

Омъжена е и има двама сина – на 33 и 25 години.

Гражданско образование

Ректорът на висшето училище

На 22 май 2023 г. ще се проведе Общо събрание на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Една от точките в дневния ред на събирането е изборът на ректор. По този повод рубриката „Гражданско образование“ в този брой на вестника е посветена на институцията „Ректор на висшето училище“.

Ректорът (от лат. дума *rector* – ръководител) е най-висшият административен ръководител на висшето училище. Според Закона за висшето образование (ЗВО) той е един от органите за управление на висшето училище наред с Общото събрание и Академичния съвет. Ректорът се избира от Общото събрание на висшето училище с четиригодишен мандат. Правомощията му се прекратяват с мандата на Общото събрание, което го е избрало. Той може да изпълнява функциите си до избора на нов ректор, но за не повече от два месеца.

Лицата, избирани на ръководните длъжности ректор, декан,

Рубриката води доц. д-р Христо Паунов – омбудсман на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

директор на департамент, филиал и колеж, ръководител на катедра и техните заместници, не могат да бъдат избирани за повече от два последователни мандата на една и съща длъжност съгласно ЗВО. За ректор може да бъде избрано хабилитирано лице, което работи на основен трудов договор във висшето училище.

Общото събрание избира ректора с тайно гласуване, като освен това за държавните висши училища предлага на министъра на образованието и науката сключването на договор за управление по чл. 10, ал. 2, т. 10 от ЗВО. Договорът се сключва за срока на мандата на ректора, като министърът на образованието и науката осъществява контрол по договора и приема ежегоден отчет за изпълнението му.

Председателят на Общото събрание представлява висшето училище единствено по трудовото правоотношение за заеманата от ректора академична длъжност.

Основните правомощия на ректора са изброени във вид на каталог в чл. 32, ал. 1 от ЗВО.

Още два факултета изпратиха тържествено абсолвентите

БИОЛОГИЧЕСКИЯТ ФАКУЛТЕТ

311 абсолвенти от випуск 2022 на Биологическия факултет получиха дипломите си на тържествена церемония, която се състоя на 23 април 2023 г. в Спортната зала на висшето училище.

Деканът на Биологическия факултет проф. д-р Соня Трифонова уточни, че 180 от дипломираните се са бакалаври, а 131 – магистри. Тридесет от завършилите образователно-квалификационната степен „бакалавър“ са отличници, както и осем от дипломираните се магистри.

От името на университетското ръководство и на ректора проф. д-р Румен Младенов абсолвентите поздравиха заместник-ректорът по учебна дейност доц. д-р Мария Стоянова.

В приветствието си към завършилите проф. д-р Соня Трифонова заяви, че тържествената церемония е кулминация на дългогодишния труд и усилията на студентите. Тя подчерта, че дипломите от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ се ценят високо от работодателите, тъй като възпитаниците му доказват своите умения и качества и се реализират успешно, а именно това е най-добрата атестация за качеството на образованието във висшето училище.

По традиция абсолвентите положили Галилеевата клетва, която бе прочетена от Катерина Кирилова, завършила специалността „Молекулярна биология“.

Поздрав към випуск 2022 на Биологическия факултет отправиха студенти от специалността „Музикална педагогика“ от Педагогическия факултет на ПУ.

ФИЛОСОФСКО-ИСТОРИЧЕСКИЯТ ФАКУЛТЕТ

Тържествената промоция от випуск 2022 на Философско-историческия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ се състоя на 30 април в 6. аудитория на Ректората.

Тази година абсолвентите са 108, от които 73 са бакалаври, а 35 – магистри. 18 са отличниците, завършили образователно-квалификационната степен „бакалавър“, и 13 са магистри.

Церемонията бе открита от доц. д-р Меглена Златкова – заместник-декан на ФИФ. От името на ректорското ръководство приветствие отправи заместник-ректорът по международно сътрудничество, академична мобилност, връзки с обществеността и протокол доц. д-р Надя Чернева.

Деканът на факултета доц. д-р Стойка Пенкова пожела на абсолвентите на добър час и успешна реализация.

Завършилите си колеги поздравиха и абсолвентът Атанас Величков от специалността „История“, редовно обучение.

Ректорът на висшето училище

➔ **От стр. 5**

Ректорът представлява висшето училище. По право той е член на Академичния съвет и негов председател. Той подготвя и предлага за приемане от Академичния съвет годишния отчет на висшето училище. Правомощие на ректора е да предлага на Академичния съвет кандидатурите на хабилитирани преподаватели за избор на заместник-ректори, а също така назначава и освобождава помощник-ректор(и). Ректорът също така подготвя и представя ежегоден отчет до министъра на образованието и науката за изпълнението на задълженията по договора за управление и представя ежегодно на Общото събрание отчет за работата си и за резултатите от изпълнението на политиката за развитие на висшето училище, за финансовото състояние на висшето училище, за съществуващите проблеми и мерките за тяхното решаване. Той изпълнява и други функции, произтичащи от законите, от политиката за развитие на висшето училище и от решенията на общото събрание или на Академичния съвет.

Важно е да се посочи, че в договора за управление, който ректорът сключва с министъра на образованието и науката, се съдържат задълженията на страните за изпълнението на политиката за развитие на висшето училище, както и конкретни механизми и показатели за изпълнението на тази политика. В същия договор се очертават и задълженията на страните да осъществяват текуща

комуникация по всички въпроси, свързани с изпълнението на приетата мандатна програма на ректора, в цялост и поотделно за всяка година, както и относно съответствието ѝ с политиката за развитие на висшето училище.

За ректора съществува и задължението да отчита пред министъра на образованието и науката резултатите от изпълнението на политиката за развитие на висшето училище, за финансовото състояние на висшето училище и за съществуващите проблеми и мерките за тяхното решаване.

Важен за отбелязване е и фактът, че петима от членовете на Съвета на настоятелите се избират от Академичния съвет именно по предложение на ректора, а останалите трима се определят съответно от министъра на образованието и науката, от кмета на общината, в която е седалището на висшето училище, и от Студентския съвет.

В заключение трябва да се подчертае, че ректорът на висшето училище трябва да притежава значим фундамент от умения и компетентности, които да бъдат база за развитие на конкретните изисквания за експертност на позицията му. Той трябва да има готовност и желание за развитие, да разполага с натрупан опит от „високите етажи“ в управлението на висшето училище, да бъде консенсусна фигура, както и да притежава личностни качества, включително за комуникация в съвременната динамична среда.

На добър път, випуск 2022 на Физико-технологичния факултет!

**Проф. д-р Желязка РАЙКОВА,
гл. ас. д-р Анелия ДАКОВА**

Абсолвентите от випуск 2022 на Физико-технологичния факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ бяха изпратени тържествено на 13.05.2023 година в парк хотел „Санкт Петербург“. Събитието, организирано от ръководството на факултета, бе украсено с много емоции, награди и музикални поздравления. На тържеството присъстваха повече от 250 студенти, преподаватели от факултета, родители и представители на бизнеса.

Деканът на ФТФ проф. д-р Невена Милева поздрави всички абсолвенти и гости, като изрази уважение към завършилите студенти, гордост от постиженията и увереност за бъдещето им. От името на ректорското ръководство приветствие към дипломиращите се отправи и проф. д-р Теменужка Йовчева, заместник-ректор на ПУ „Паисий Хилендарски“ по научноизследователска и издателска дейност.

Гости на тържеството бяха и представителите на бизнеса: Теодора Баротова и Павлина Кунчева от фирма *Бродком България ЕООД*, Емил Пенчев и Лучко Хаджийски от фирма *Сенсата Технолджис България ЕООД*, Цветелина Цонювска – HR мениджър на фирма *Оптикс АД*, Чавдар Мандраджиев – собственик на фирма *Херикс ООД*, и Сияна Стефанова – HR мениджър на фирма *Шнайдер Електрик България ЕООД*. Те осигуриха подаръци за отличниците на випуска и поздравиха абсолвентите по случай празничното

събитие. Ръководството на ФТФ изказва искрена благодарност към фирмите гости за присъствието и щедрата подкрепа. От името на студентите приветствие отправи една от отличниците на випуска – Никол Гочева, бакалавър в специалността „Инженерна физика“, а Галилеевата клетва бе произнесена от Йордан Желязков, отличник в бакалавърската специалност „Телекомуникационни и информационни системи“.

По време на промоцията проф. Невена Милева награди двама студенти от Факултета, финалисти в международното математическо състезание „Европейско кенгуру“, което се проведе на 18 март 2023 г. От Пловдивския университет участваха общо 9 студенти, 7 от които са възпитаници на ФТФ. Двама от тях – Мирослава Райчева и Любомир Асенов от специалността „Инженерна физика“, 1. курс, се класираха на престижното трето място. Връчени бяха награди и на отличниците от випуск 2022, които са 57 на брой

(5 пълни отличници). Те получиха заслужено признание за усилията и труда си през годините. Всички абсолвенти получиха подаръци с емблемата на факултета и с пожелания за бъдещи успехи.

За доброто настроение по време на тържеството се погрижи квартет „Интро“, а на коктейла прозвучаха изпълнения на китара на Стефан Станчев – студент в АМТИИ, специалност „Изпълнителско изкуство (поп и джаз)“.

Желаем на всички наши дипломирани студенти много здраве и много успехи в бъдеще!

Студенти от ФТФ с призови места от международно състезание по математика

Д-р Дияна СТЕФАНОВА

С гордост съобщаваме, че двама възпитаници на Физико-технологичния факултет при Пловдивския университет заеха 3. място на международното математическо състезание „Европейско кенгуру“, като се състезаваха със студенти от УНСС, Русенския университет, Technische Universität München, ВМУ „Н. Й. Вапцаров“, Икономическия университет – Варна, Тракийския университет. Призове заслужиха студентите Мирослава Райчева и Любомир Асенов – първокурсници от специалността „Инженерна физика“.

Интересът към международното математическо състезание „Европейско кенгуру“ е огромен. По време на последното издание през март 2023 г. в състезанието участваха повече от 7 млн. ученици и студенти от над 80 държави. И въпреки че в наименованието стои „европейско“, границите на Европа са отворени за целия свят. Само през първите години състезанието беше наистина европейско. Постепенно към страните участнички се включиха представители и на други континенти: Северна и Южна Америка, Азия и Африка. България е една от първите държави, която е пълноправен член на голямото семейство на „кенгуристите“. Броят на учениците и студентите у нас, които се състезават заедно с връстниците си по света по едно и също време и върху едни и същи задачи, непрекъснато расте. Причината за този значителен интерес е преди всичко в характера на задачите. Повечето от тях са модели на реални практически ситуации, които се представят в занимателна форма. Това не ги прави по-лесни. Напротив, много

често учениците и студентите се сблъскват с „костеливи орехи“ и с наистина сериозни предизвикателства. Но удоволствието да успееш да решиш такава задача, е неопишуемо. Уникалността на международното математическо състезание „Европейско кенгуру“ е известна. То претендира за рекорд на Гинес като световното състезание в областта на математиката с най-много участници. „Кенгурските задачи“ са едновременно съдържателни и занимателни. Те са свързани с реални ситуации и това ги прави изключително полезни. Математиката създава модели на такива ситуации и познаването им е надеждно средство за успехи. Всяко предизвикателство и справянето с него обогатяват опита, а усвояването на нови факти и идеи посредством задачите изпълва с оптимизъм за бъдещото не само в областта на математиката, а и в живота изобщо. Човек се чувства наистина щастлив, когато успее да стигне до отговора, преодолявайки поредните предизвикателства. Те разкриват механизма на досещането. „Въоръжаването“ с нови математически идеи и факти е сигурно средство за справяне с бъдещи задачи. И не само със задачи от състезания и олимпиади, но и със задачи от реалността. Математиката притежава способност да предлага модели на житейски ситуации и с колкото повече модели се запознае състезателят, толкова повече се увеличават шансовете му за успех в утрешния ден. В момента в организацията членуват 87 държави, но състезанието се провежда в още 20, на които предстои да станат официални членове след изтичане на задължителния съгласно правилата на Международната асоциация, 3-годишен изпитателен период.

ТРЕПТЕНИЯ И ВЪЛНИ – демонстрационни експерименти по физика

Доц. д-р Тодорка ДИМИТРОВА –

Физико-технологичен факултет, катедра „Физика“

Атрактивни демонстрационни експерименти по физика на тема „Трептения и вълни“ бяха показани в 5. аудитория на Пловдивския университет след великденските празници. Събитието е част от кандидат-студентската кампания на Физико-технологичния факултет.

В залата присъстваха ученици от пловдивската Математическа гимназия с ръководител Боряна Генева – учител по физика и астрономия, студенти, преподаватели и по-малки деца. Специални гости бяха проф. Диана Адлиене и доц. Юргита Лауркайтиене от Технологичния университет в Каунас, Литва. Чуждестранните преподаватели се намираха у нас на двуседмично посещение с цел преподаване в рамките на проекта „МОДЕРН-А: МОДЕРНИЗАЦИЯ в партньорство чрез дигитализация на Академичната екосистема“. Те изразиха голямото си задоволство да видят уникални експерименти по физика, голяма част от които са разработени от преподавателите в Пловдивския университет.

Бъдещите кандидат-студенти се запознаха със структурата на

Демонстрациите преминаха при голям интерес, а принос за това имаше и музикалният квартет Терзийски

Физико-технологичния факултет и разнообразието от модерни и перспективни специалности, които той предлага.

Събитието беше открито с музика на Бетовен в изпълнение на цигулка от квартет Терзийски – Исая, Петра, Тереза и Кристина. Това създаде приятно и тържествено настроение, заостри сетивата и публиката беше в нетърпеливо очакване да види самите експерименти. Музиката беше естествено въведение в темата за физичните трептения и вълни. А децата останаха на сцената и участваха в някои от експериментите.

Присъстващите научиха повече за спецификите на звука и акустиката на музикалните инструменти. Разбраха какво са собствени, затихващи и принудени трептения. Научиха как периодичните трептения са използвани през вековете за измерване на времето с помощта на различни технически устройства.

И съзидателна, и опустошителна енергия може да концентрира явлението резонанс. Изпадането в резонанс с честотата на външна сила може да разруши както кристална чаша, така и огромна сграда. Но същият феномен е способен да „рисува“ прекрасни картини. Всеки предмет има собствена резонансна честота. Човешкото тяло, тъканите и органите също имат собствени честоти. Това открива уникални възможности за медицински приложения. То отговаря и на много въпроси за въздействието на музиката върху човешкия организъм. Удивително е как енергията на звуковата вълна може да се пренесе от един камертон към друг, при което посредник за това е въздушната среда между тях. Невъзможно е да чуе класическа музика, изсвирена по ръбовете на кристални чаши, пълни с вода. Но още по-удивително е да видите на живо как трептенията на лъка на цигулката вместо музика могат да изваят причудливи фигури върху метални плочи, поръсени с фин прах. Явлението, известно като фигури на Ернст Хладни, е описано във феноменалната книга на немския физик и музикант „Открития върху теорията на звука“ (1787 г.). Децата се надпреварваха да вземат лъка и да получат причудливи форми върху металните плочи. И ако това е възможно, логично е да се запита

Тримата „главни виновници“ за събитието. От дясно наляво: доц. Тодорка Димитрова, Георги Иванов и Георги Танковски

дали други по-мощни вибрации не са участвали в оформянето на земната кора, а защо не и на цялата Вселена?!

Експериментът във физиката има силата на неоспоримо доказателство. Тази опитна проверка на природните закономерности, както и изследването на свойствата на материята, изисква боравене с невидими с просто око обекти и явления, търсене на взаимовръзки, извършване на изчисления. Да не би някой да е виждал електрон или рентгенови лъчи? Но знаем добре, че те съществуват.

Демонстрационният експеримент обаче е нещо по-специално. В него всичко трябва да бъде видимо, да бъде ясно и без формули, да бъде дори театрално и сценично. Той съчетава наука и изкуство. Трябва да бъде разбираем, но и да провокира въпроси. Да завладява и очарова, но и да предизвиква размисъл и търсене на отговори.

Един такъв забележителен експеримент са танцуващите огньове в тръбата на Рубен. По-ниските в залата станаха на крака, а някои дори се приближиха до сцената, за да се насладят на гледката и да разберат защо и как се получава тя. Всъщност обяснението е просто. В едната страна на тръбата на Рубен се поставя високоговорител. Музиката разтрептява звуковата мембрана. Тя, от своя страна, разтрептява въздуха в тръбата. Вълните достигат до другия край, който е затворен, и се отразяват. При наслагването на падащите и отразените вълни се получават стоящи вълни, в чиито възли звуковото налягане е повишено. Но за да видим този ефект, е необходимо да вкараме в тръбата и запалим газ. Тогава пламъците излизат през малки странични отвори и огънят танцува с ритъма на музиката.

Вълновите процеси могат да имат различна природа. Някои от тях се наблюдават само в еластични среди (напр. звукови, водни, сеизмични вълни). Но електромагнитните вълни имат уникалното свойство да се разпространяват дори във вакуум. Те могат да бъдат генерирани от трептящи електрични заряди (електрични диполи, променливи токове). Бяха показани редица експерименти, демонстриращи генерирането на електромагнитни вълни и техните свойства – поляризация, интерференция, дифракция, фокусиране. Силно впечатление направиха опитите, в които се проявява явлението електромагнитна индукция – електромагнитно оръдие, токове на Фуко, индукционно нагриване, запалване на луминесцентна лампа, без към нея да е включена батерия.

Голямо внимание беше отделено на видимата светлина, която представлява една много малка част от електромагнитния спектър. Известно е, че оптичните влакна, които се използват в съвременните комуникации, пренасят светлината чрез пълно вътрешно отражение. Но демонстрирането на това явление помага да разберем защо качеството на сигнала е много по-добро от пренасянето на информация по електрически линии, как може да пренасяме едновременно много сигнали почти без загуба на енергия, без те да се смесват и изкривяват.

Отборът на Пловдивския университет се представи много силно на международно състезание по право

След отличното си представяне на националните кръгове през м. февруари отборът студенти от Юридическия факултет на Пловдивския университет взе участие в международните кръгове на състезанието по международно публично право *Джесър* (Philip C. Jessup Moot Court Competition). Международните кръгове се провеждаха във Вашингтон, САЩ, в периода 8 – 15 април 2023 година.

На тях отборът в състав Вира Трифонова, Григор Пейков и Златин Чалмов постигна безпрецедентен успех. След силно представяне в предварителните кръгове той се класира за директните кръгове и така се оказа **единственият** български отбор сред най-добрите 48 тима в света!

Нашите млади юристи заедно с други участници в състезанието на посещение в Министерството на правосъдието

Членовете на отбора и треньорите

За трети път в историята на състезанието български отбор успява да достигне до директните кръгове. През тази година повече от 700 отбора премериха сили в елитното състезание по международно публично право. Това беше и първото участие на студенти от Пловдивския университет на международни кръгове, което е показателно за техните знания и умения.

В допълнение отборът от студенти и техните треньори Яна Обрешкова и Тодор Рогошев посетиха Министерството на правосъдието на САЩ, реномирана адвокатска кантора, както и Централата на ООН в Ню Йорк. Те се срещнаха с българската делегация в ООН и говориха с нашите дипломати за актуалните теми на международната сцена и за всички новости в работата на ООН.

Да пожелаем нови успехи на отбора и на неговите треньори!

Доц. д-р Ангел ШОПОВ

➔ От стр. 8

ТРЕПТЕНИЯ И ВЪЛНИ...

Ефектно беше демонстрирането на дифракционни явления – дифракция от тесен процеп, от ръб, от отвори с различни форми, от дифракционна решетка и от кръстосани дифракционни решетки. Беше забавно да наблюдаваме дифракция от човешки косъм и да разберем, че може да я използваме за измерване на дебелината му. Малките деца в аудиторията се убедиха, че причудливите сенки, които се появяват нощем, не са страшни чудовища, а танц на светлината, който физиците могат да обяснят, дори да предизвикат.

Едно от най-красивите проявления на светлината е интерференцията. Тя се наблюдава, когато се наслаждат две вълни с еднаква честота и отговарят на още няколко специфични условия. Подобно на красивите водни вълни около два плуващи лебеда, при интерференцията на светлината се наблюдават красиви цветни картини. Освен, че изпитаха възхита от хармонията на цветовете, зрителите в 5. аудитория научиха много интересни неща, свързани с възможността това явление да се използва за изключително прецизни измервания, за проследяване и контролиране на процеси, за определяне на ъгловите размери на звездите, за регистриране на гравитационни вълни и мн. др. А колко по-сложни неща можем да разберем за веществото и живата материя, ако използваме поляризирана светлина!

Демонстрационният препараториум по физика в Пловдивския университет е единствен по рода си в страната. В годините той непрекъснато се обновява с нови съвременни опитни постановки. Дълги години вдъхновител на този научно-творчески процес беше доц. д-р Тано Терзийски, който напусна този свят през ноември 2021 г. на 80-годишна възраст. Той е завършил физика през 1966 г. с първия випуск на бившия Физически факултет, след което е назначен за асистент в Пловдивския университет. Заемал е длъжностите заместник-

Доц. Тодорка Димитрова и студентките Стиляна Нейкова и Мария-Габриела Желева

декан и ръководител на катедра. Специализирал е в Норвежкия технологичен институт.

Съвместната работа с доц. Терзийски засили интереса ми към демонстрационния експеримент. В периода 2006 – 2009 г. бях няколкократно на специализация в Университета във Фрибур, Швейцария, а от 2009 до 2019 г. бях гост професор там. Имах честта да работя с проф. Антоан Вайс, с когото разработихме оригинални демонстрационни експерименти по модерна оптика. Те се намират в университетите във Фрибур, Берн и Лозана в Швейцария и в университетите в Бон и Кайзерслаутерн в Германия. Част от тези експерименти са и в Пловдивския университет. Използват се в образователния процес и на публични събития.

Показването на демонстрационни експерименти по време на лекции е традиция в нашия университет, така както те са част от всяка лекция по физика в Германия, Швейцария и Франция. Демонстрациите се изпълняват от демонстратор.

За поддържането и осъвременяването на препараториума голяма заслуга има Георги Иванов, който заемаше тази длъжност от 1994 до 2022 г. Той се включи в разработването на много експерименти, участва в редица представления пред ученици в Пловдив и в страната, в публични прояви като Нощта на учените, Международния ден на Земята и мн. др.

Миналата година Георги Иванов предаде щафетата на Георги Танковски – млад, обещаващ и ентузиазизиран възпитаник на Физико-технологичния факултет, наскоро завършил медицинска физика.

В последното събитие участваха и четвъртокурсничките Стиляна Нейкова и Мария-Габриела Желева от специалността „Инженерна физика“.

Несъмнено физичните демонстрации са атрактивни, завладяващи и провокативни. Те разкриват красотата на природата, силата на науката и интелигентността на човека да разкрие и овладее неизвестното и необятното.

IN MEMORIAM

На 1 май 2023 г. внезапно ни напусна деканът на Химическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ доц. д-р Веселин Кметов.

Доц. д-р Веселин Кметов е роден през 1963 г. в Габрово, където завършва със златен медал стотния випуск на Априловската гимназия.

През 1987 г. се дипломира като магистър химик, с втора специалност „Учител по химия и физика“, в Химико-биологическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“. Обявен е за отличник на випуска, носител на златна значка и веднага е поканен да работи в ПУ като химик в Централната научноизследователска лаборатория.

През 2003 г. защитава докторска дисертация по научната специалност *Аналитична химия* на тема „Приложение на дискретно пробоподаване на разтвори с високо солево съдържание при пламъков атомно-абсорбционен анализ“.

Развитието на академичната му кариера в ПУ преминава през заемане на конкурсни длъжности като научен сътрудник, старши асистент и главен асистент към Центъра по аналитична химия и приложна спектроскопия. През 2007 г. е избран за доцент от ВАК и поема ръководството на Катедрата по аналитична химия и компютърна химия, а през 2015 г. е избран за декан на Химическия факултет на ПУ. През 2019 г. е преизбран втори мандат за декан и полага огромни усилия за реновирането на сградата на Химическия факултет.

Научните интереси на д-р Кметов са в областите на методи на атомната спектроскопия: AAS, ICP-OES и ICP-MS; нови подходи за подготовка и въвеждане на проби при инструменталния анализ, дискретно пробовъвеждане на (FI, ETV), обработка на времеви сигнали; приложения на микровълновата енергия в аналитичния процес; разработване на методи за анализ на следови съдържания от елементи в чисти материали, храни и обекти на околната среда, козметични изделия, клинични и биологични образци, промишлени суровини и изделия.

Той е един от водещите специалисти в национален и международен мащаб в областта на развитието и популяризирането на новите концепции на метрологията в химията, сертифициран инструктор по европейския проект TrainMiC на ЕС JRC-IRMM и лектор от българския екип в програмата. Съавтор в над 50 научни публикации в специализирани международни издания, две глави от книги, за които в реферативните бази данни SCOPUS и Web of Science са регистрирани над 400 цитата.

Като уважаван учен, д-р Кметов е привлечен за рецензент в редица престижни научни списания: *Journal of Analytical Atomic Spectrometry* (Royal Society of Chemistry), *Spectroscopy Letters*, *International Journal of Environmental Analytical Chemistry* и *Analytical Letters* (Taylor & Francis Inc), *Microchimica Acta* и *Food Analytical Methods* (Springer), *Analytical Biochemistry* и *Talanta* (Elsevier). Член е на Съюза на учените в България, Съюза на метролозите в България и Royal Society of Chemistry. От 2011 г. д-р Кметов е член на Националния методологичен съвет по метрология.

Специализирал е в Испания, Италия, Германия, Франция и Австрия. От 2004 г. д-р Кметов ежегодно изнася лекции в Университета в Аликанте, Испания, в рамките на програмата за академичен обмен „Еразъм“.

Изключително активният професионален път на д-р Кметов е свързан с участие в над 25 научни и 4 учебно-методически проекта, финансирани от ФНИ на ПУ; НФНИ и европейски фондове и програми, както и с множество национални и международни научни конференции и семинари, в които е лектор и съавтор на над 90 научни доклада.

От 2001 г. той ръководи Изследователската група по атомна спектроскопия (ИГАС) към КАХ, която е реализирала над 100 науч-

Доц. д-р Веселин Кметов

Веселин Кметов

В съболезнователен адрес към семейството и близките на доц. Кметов ректорът на Пловдивския университет проф. д-р Румен Младенов подчертава, че академичната общност е загубила уважаван и обичан колега, учен с авторитетно присъствие в академичния живот на висшето училище и неговия любим Химически факултет, вдъхновяващ преподавател, светъл пример за професионализъм, всеотдайност и висок морал, за достойно извървян житейски път. Неговата ярка личност и харизма ще останат завинаги в сърцата ни.

Академичното ръководство на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ удостои посмъртно доц. д-р Веселин Кметов с почетен знак за особени заслуги в развитието на университета.

но-приложни проекта в сътрудничество с десетки фирми и предприятия в България.

Доц. д-р Кметов е един от най-обичаните преподаватели в Химическия факултет, известен със задълбочено разработените и атрактивно поднасяни мултимедийни презентации на лекционни курсове за студенти от бакалавърските програми на Химическия и Биологическия факултет по инструментални методи за анализ: атомна спектроскопия, аналитична химия с инструментални методи за анализ, атомен спектрален анализ, инструментални методи в химията, статистика и метрология в химията, контрол и управление на качеството. Той е водещ преподавател в магистърската програма по „Спектрохимичен анализ“, както и в новата съвместна (с ФХФ на СУ) магистърска програма „Smart Analytics“. Ръководител е на десетки дипломанти и четирима докторанти.

Със своята компетентност, честност и добронамереност доц. Кметов заслужава уважението на редица академични звена в страната. Той поддържа активно сътрудничество с основните научни и академични структури, които имат допирни точки с химическите науки и/или химичните анализи, като Факултета по химия и фармация към СУ „Св. Климент Охридски“, Института по обща и неорганична химия – БАН, Югозападния университет „Неофит Рилски“, Аграрния университет – Пловдив; Университета по хранителни технологии – Пловдив; Университета „Проф. д-р Асен Златаров“ – Бургас; медицинските университети в Пловдив, Варна и Плевен.

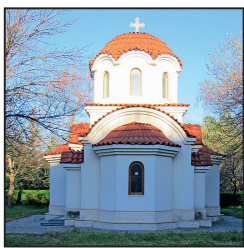
Освен в академичните среди доц. Кметов е широко известен и като експерт сред фирми и изпитвателни лаборатории в страната. Интензивните курсове лекции за повишаване на квалификацията, които той изнася в „Агрия“ АД, „АУРУБИС България“, „Комихрис“ ООД, ДИ енд ВИ Консулт ООД (Лаборатория АЛИМЕНТИ-ОМНИ-ЛАБ) и др., се радват на признание сред практикуващите специалисти в областта на химичния анализ.

Като висококвалифициран специалист в спектралните методи за анализ доц. Кметов се ползва и с уважението на водещи фирми, специализирани в дистрибуция и поддръжка на аналитични инструменти и лабораторно оборудване: ACM2 ЕООД (Thermo Scientific); TEAM ООД (Agilent Technologies); „Софлаб“ ООД; MAPBEL ООД и др.

Той е сред инициаторите на ежегодно провежданите семинари в сътрудничество с представители на ACM2 ЕООД, които съчетават популяризирането на новите тенденции и технологичното развитие в аналитичния инструментариум с научни доклади и постерна сесия, където млади и изяви специалисти представят своите актуални изследвания. Семинарът се радва на нарастваща популярност както сред академичните среди, така и сред практикуващите в областта на химичния анализ и се превърна в пример за ползотворно сътрудничество между академичните звена и индустрията.

Всичко, което споменахме дотук, свидетелства за трудния, динамичен и изпълнен със съзидание живот на доц. Кметов, но зад неговите професионални и научни постижения стои една изключителна личност на всепризнат работохолик – борбен и коректен във взаимоотношенията си както с непрекъснато подкрепящото го сплотено семейство, така и с всичките му колеги и партньори.

Светли понеделник – водосвет и Молебен канон към свети Паисий Хилендарски

На втория ден от Христовото Възкресение, Светли понеделник – 17.04.2023 г., в храма „Свети Паисий Хилендарски“ на Пловдивския университет дойдоха бивши и настоящи студенти от специалността „Богословие“, за да почетат празника. Отец Фотий, председател на храма към ПУ, отслужи водосвет, а след това безпечен Молебният канон към св. Паисий Хилендарски, съставен от светогорския монах по примера на Канона към Св. Богородица – най-стария запазен ръкопис за такъв текст.

Следващо подобно събитие бе на 11 май – Деня на светите братя Кирил и Методий.

Ето какво сподели Галина Тодорова – уредник на храма, художник и богослов:

От Великден 2023 година в храма стартира дарителска кампания за набиране на средства. Те са необходими за закупуване на климатик, за хидроизолация, за довършване на изографисването, за градината и за пълното обзавеждане на храма, така че да бъде получено благословение от Негово Високопреосвещенство Пловдивския митрополит Николай в него да се извършва редовно богослужение.

Сърдечни благодарности за всички настоящи и бъдещи дарители! А дарилите са вече много. Всяка монета е от значение!

Желаем на всички студенти и преподаватели в Пловдивския университет и на техните близки силна вяра и любов в сърцата!

Доц. д-р Веселин Кметов

➔ От стр. 10

Взискателен, етичен, винаги готов да помогне, влагаш много хъс и ентузиазъм във всяко начинание и непреклонен до постигане на необходимите резултати.

Посветил живота си на науката за създанието, Веселин я обогатяваше с духовното си излъчване на мощен източник на енергия като любимите му плазмени разряди, ефективен и бърз в работата като масспектрометричен детектор, точен и прецизен като метрологично проследим и статистически обоснован модел. Винаги търсещ съчетанието на наука и философия, за да обясни стремежа към „подреденост“ в природата и обществото.

Словото не е първична стихия за нас, химиците, и трудно можем да изкажем с думи своята признателност и респект към личността на Веселин Кметов. За него можем да говорим в сегашно и бъдеще време, защото постиженията му са неотменна част от настоящето и бъдещето на Химическия факултет.

В миналото остават незабравими спомени за „танца на Кметов“ в курса „Статистика и метрология в химията“, а вероятно стотици първокурсници ще помнят и думите му при посрещането във факултета, че „химията е наука, която изучава и работи с международно признат език, защото натриевият хлорид има един и същ състав и свойства и в Каспичан, и в Калифорния, и в Казабланка“.

За студентите и преподавателите от Химическия факултет е чест и привилегия да споделим част от живота и усилията на нашия колега, преподавател и приятел.

Загубата на доц. д-р Кметов оставя огромна празнина в сърцата и душите ни и ни задължава да продължим да работим усилено, за да реализираме мечтата му Химическият факултет на Пловдивския университет да се превърне в привлекателен център за творчество, дискусии, генериране и реализиране на нови идеи и изграждане на специалисти за химическата наука, образованието и индустрията.

Поклон пред светлата му памет!

С огромна почит и признателност от колегиума на Химическия факултет на Пловдивския университет.

Доц. д-р Виолета СТЕФАНОВА

Денят на италианския език и култура в ПУ

Точно преди 10 години на 25 април (символична дата в историята на Италия, на която приключва Втората световна война на Апенините) направихме тържество под същото мото с първи курс на първия випуск италианисти в Пловдивския университет. Тогава посветихме деня на културно-историческите връзки между Италия и България. Тазгодишното честване бе юбилейно и емоционално, тематично обвързано с литература и кино. След кратко приветствие от заместник-декана доц. д-р Елена Гетова и ръководителя на катедра „Романистика и германистика“ доц. д-р Златороса Неделчева-Белафанте в първата част на тържеството гост лекторката д-р Моника Вини представи много забавна и увлекателна тема за италианските стереотипи, пречупени през призмата на комедиите от 50-те и 60-те години на XX век.

Преподаватели от катедра „Романистика и германистика“ и официалните гости

След паузата студентите от първи курс Инга Франгян, Георги Георгиев и Симон Чангалов прочетоха IV новела от Ден VI на „Декамерон“ от Джовани Бокачо, посветена на „късмета, който се усмива на дръзките“. След това студентката от 4. курс Петя Александрова представи накратко тримата големи италиански поети на XX век Дж. Унгарети, Е. Монтале и С. Куазимодо. Накрая третокурсниците от специалността „Български език и италиански език“ Жана Гинова и Ивана Кунева предизвикаха публиката с въпроси от викторината „Познавате ли Италия?“. Помагаше им Мария Петрова – 3. курс, „Приложна лингвистика“ (френски с италиански). Присъстващите научиха къде в Италия има фонтан, от който се лее вино, колко вида сирене се произвеждат на полуострова, че страната държи рекорда за най-големия трюфел, че италианците са създатели не само на вафлената фунийка за сладолед, но и на очилата, батерията, сеизмографа и са построили първата магистрала в света, свързала Милано с езерата в подножието на Алпите.

Наши гости бяха колеги от други езикови катедри, както и представители на НЧ „Алеко Константинов“, с което имаме дългогодишно сътрудничество. То е единственото в страната с италианска читалня.

Всички участници в подготовката на събитието получиха грамоти. Наградени бяха и преподавателите италианисти от катедрата Юлияна Христова и д-р Роберто Адинолфи, както и участниците в конкурса за превод на песен на нашумялата група „Манескин“.

Като гледам снимките от събитието, си припомням думите на Умберто Еко за общуването: „Lascia parlare il tuo cuore, interroga i volti, non ascoltare le lingue...“ (Остави сърцето да говори, гледай лицата, не слушай езиките...). До следващия празник!

Гл. ас. д-р Наталия Христова,
инициатор и водещ на събитието

**160 ГОДИНИ
ОТ РОЖДЕНИЕТО
НА УЧЕНИЯ**

Проф. Любомир Милетич

Акад. Петър ДИНЕКОВ

Проф. Любомир Милетич бе едно от най-големите имена на български филолози, един от най-известните и уважавани професори в Софийския университет, където се записах студент през 1929 г.

Ние, младите студенти, влизахме в аудиториите с голямо любопитство – да видим професорите, чиито имена вече знаехме от гимназията; нашите учители по български език и литература при различни поводи бяха споменавали тези имена. Между тях бе и името на Милетич, когото обаче никога не бях виждал. [...]

Историко-филологическият факултет през 1929 г. се намираше на ул. „Московска“, зад двореца (сега Национална галерия и Етнографски музей). Голяма, прилична двуетажна солидна сграда, с хубаво лице откъм улицата и с изкъртени стени откъм двора. В западната част бе Университетската библиотека, а в източната – аудиториите. На самия източен ъгъл на първия (партерния) етаж бе Славянският семинар, т. е. помещението на специалността „Славянска филология“. [...] Директор на Славянския семинар (тогава се наричаше вече Славянски институт) бе проф. Л. Милетич. Новите студенти се записваха за членове на семинара, като им се раздаваха ключове, за да могат да влизат свободно в него. Ключовете ни раздаде не проф. Л. Милетич, а неговият пръв помощник, проф. Ст. Романски. В семинара имаше и един асистент – младият К. Мирчев, който бързо спечели симпатиите ни. След една или две години се появи и другият асистент – Ив. Леков, който дотогава бе лектор по български език в Краковския университет.

Видях проф. Л. Милетич за пръв път в аудиторията, на лекции. Виждах го след това в продължение на четири години; последните две години – в новата величествена сграда на университета на бул. „Цар Освободител“ (сега бул. „Руски“), където се преместихме през 1931 г.

Впечатлението от проф. Милетич бе невероятно силно и внушително. Не познавам друг професор, който така да ме е поразявал още при първата среща тогава и по-късно; може би само бележития полски езиковед Каз. Нич от Краковския университет, чийто семинар посещавах с негово разрешение в началото на 1935 г. заедно с моя близък приятел и колега Любомир Андрейчин. Проф. Милетич бе среден на ръст, с благородна фигура, с високо чело и побеляла къса брада (в 1929 г. бе 66-годишен). Пристъпваше бавно, качваше се на подиума при катедрата и говореше съсредоточено, без ораторски пози, без жестикулации и афектация. Гласът му беше нито висок, нито тих, но ясната му реч достигаше до всички ъгли на аудиторията (тогавашните аудитории бяха малки, както и студентите бяха малко на брой). Лекциите му наподобяваха разговори, беседи със студентите.

Някаква мярка господстваше и във външността, и в поведението на проф. Л. Милетич. Той бе винаги спретнато облечен за разлика от някои други професори, които бяха крайно небрежни към външността си. Такъв бе например проф. Ст. Младенов, друг бележит езиковед в Софийския университет. Той четеше лекции по общо езикознание в голямата аудитория № 45 и ни поразяваше със своята огромна ерудиция. Отначало бяхме зачудени, но след това свикнахме да го виждаме с изкривена бяла корава яка, а вратовръзката отхвъркнала на другата страна. В това отношение съществуваше голяма разлика между него и Милетич или винаги добре облечения М. Арнаудов. Младенов и Арнаудов не изневериха на своите навици до края на живота си – единият почина на 83-годишна възраст все така небрежен към облеклото си, а другият не изостави грижата си за него до стотната си година.

[...] Проф. Милетич бе много строг в аудиторията и вискателен на изпитите. За нас той стоеше толкова високо, че се спирахме да го видим по-отблизо, когато минаваше по коридорите. Рядко се решавахме да почукаме на вратата на кабинета му, изпълнени със страхопочитание, особено през първите студентски години. Дори

във влизането му в аудиторията имаше нещо особено, малко тържествено, при все че самият той избягваше церемониите. Застанал на катедрата, не търпеше никакъв шум. Закъсненията на студентите го дразнеха; дразнеха го и излизанията преди завършване на лекцията. Тези преждевременни, необичайни и неприятни излизания имаха причина: проф. Милетич имаше навика да чете, докато завърши разглеждания проблем. Той не се съобразяваше с факта, че времето е изтекло, че навън се чува звънецът, който посочва края на часа. Оставаше след определеното време 15 – 20 минути и дори половин час, поради което следващият преподавател, който имаше лекция или упражнения след него, се принуждаваше да тръгне със студентите да си търси друга аудитория. Понякога се получаваха трагикомични положения, ако на някой студент се налагаше да излезе точно навреме, защото се е уговорил за среща или има билет за влака. Още по-сложно ставаше, когато студент чукаше отвън да му отворят, защото си е забравил някаква вещ на чина. За да спре всякакви излизания и влизания по време на лекцията, проф. Милетич заключваше аудиторията и слагаше ключа в джоба си. Един-два пъти чукаанията отвън бяха така настойчиви, че той отиваше при вратата и започваше диалог с чукащия, но не отключваше...

Това беше обаче само анекдотичната страна на неговите лекции. Ние скоро забравяхме тези своеобразни „инциденти“, защото цялото ни внимание бе насочено към проблемите, които професорът разглеждаше пред нас. Той четеше лекции по старобългарска граматика, история на българския език, сравнителна граматика на славянските езици и българска диалектология. Всъщност това бяха курсове за двама професори, защото проф. Милетич бе поел и лекциите на починалия Б. Цонев. Конкурсът за заместник на Б. Цонев не бе дал резултат; негов заместник бе избран едва в 1937 г. – Кирил Мирчев (1902 – 1975). В своята напреднала възраст проф. Милетич продължаваше да проявява удивителна работоспособност. Пренатоварен с преподавания, той не изпускаше нито един час, четеше лекции, водеше упражнения, разглеждаше дипломни работи („тези“), изпитваше. И това вършеше, заемайки два големи поста извън университета – председател на Българската академия на науките и на Македонския научен институт, където бе и редактор на неговия орган „Македонски преглед“.

Имаше какво да се научи от лекциите на проф. Милетич – той бе учен с обширни знания, първокласен специалист, ценен високо и в чужбина. Неслучайно той бе член на редакцията на най-авторитетното славистично списание „Архив за славянска филология“, редактирано от бележития славист В. Ягич. Често проф. Милетич имаше свои слушатели чужденци, дошли на специализация в България. Между тях бе за цял семеен доцент Емил Петрович, по-късно един от най-добрите румънски слависти. Слушаха го и студенти от други специалности. Редовен слушател и участник в семинара на проф. Милетич бе студентът по история Ив. Дуйчев. А семинарните упражнения на проф. Милетич изискваха сериозна подготовка, защото се поставяха на разискване твърде трудни научни въпроси.

Милетич поразяваше със здравата логика, с която разглеждаше и решаваше научните проблеми. Материята, която преподаваше, бе трудна, но той я разясняваше умело, с увлечение и любов, което не можеше да не влияе върху слушателите. Никога не съм очаквал, че езикознанието може да бъде така интересно, дори и старобългарската граматика. Още първият семеен попаднах на лекциите по старобългарски синтаксис. Проф. Милетич обичаше да казва, че синтаксисът е венецът на граматическата наука. Той го разглеждаше с поразителна яснота, широко и всеотдайно, и създаваше от учението за синтаксиса не само философия на езика, но нещо повече – философия на народа. Към проблемите на синтаксиса, който му беше любимият дял от граматичната наука, Милетич се връщаше при всяка сгода, независимо от курса лекции, които в дадения момент четеше.

[...] Постепенно се запознах и с основните научни изследвания на Л. Милетич. Важна част от тях засягаха диалектологията. Много

* Текстът е публикуван в сп. *Съпоставително езикознание*, 1982, кн. 3, с. 25 – 33. Препечатва се със съкращения.

В МОИТЕ СТУДЕНТСКИ СПОМЕНИ*

внимание той бе посветил на изучаването на българските говори; бе усвоил основния принцип на младограматическата школа в езикознанието: историята на езика се изучава не само по писмените паметници, но и от живата реч, от наречията и говорите, които отразяват закономерните езикови промени (особено в областта на фонетиката). По поръка на Виенската академия на науките в края на миналия и началото на настоящия век Милетич бе предприел системни пътувания през летните ваканции в Източна България и Родопите, за да проучи местните говори. В резултат на това бяха издадени два изключителни по научна стойност труда: *Das Ostbulgarische* (Виена, 1903) и *Die Rhodopemundarten der bulgarischen Sprache* (Виена, 1912). Проф. Милетич бе пътувал из България многократно за нови езикови изследвания. Македонските говори познаваше от дете. Роден в 1863 г. в Щип, в учителско семейство, той бе живял във Велес, Кукуш, Струмица, Ватоша (Кавадарци), Солун и другаде. През 1916 г. отново бе посетил Македония, а в София през цялото време бе поддържал най-тесни връзки с македонската емиграция.

[...] Тук няма да се спирам на обществената дейност на проф.

Милетич като ректор на Софийския университет (два пъти), председател на Българската академия на науките и на Македонския научен институт, участник в движението за освобождение на македонските българи, политически деец. [...] Студентите обикновено са любопитни да знаят повече неща за личния живот на своите преподаватели. Милетич бе един от професорите, които най-малко познавахме. Той бе недостъпен. Някога (1895) бе основал Славянския семинар при Софийския университет за непосредна работа със студентите, за обсъждане на студентски научни изследвания; преди войните бе водил студентите дори до Света гора. Но сега, извън лекциите и изпитите, се явяваше между студентите веднъж в годината – на студентския празник на 8 декември, когато след обяд в читалнята на Славянския семинар се уреждаше „чай“, на който нашите колежки показваха своите домакински способности. Милетич тогава ставаше разговорлив, дори се шегуваше. По-отблизо го видяхме още веднъж, когато през 1931 г. нашият факултет се премести от ул. „Московска“ в новата сграда на бул. „Руски“. Милетич бе взел голямо участие в построяването на сградата, минало през много сложни перипетии. Той непосредно ръководеше преместването на специалността *Славянска филология*, избра за нея най-хубавия етаж – третия, разпредели стайте за кабинети и читални. Тази разпределяла бе предизвикала някои недоволства. Но Милетич беше непреклонен в решенията си. Дочувахме, че съществуват конфликти между професорите, че факултетът е разделен на групи и че Милетич е ръководителят на най-силната, най-влиятелната група. В противната група бе проф. Ст. Младенов. Дочувахме за неприятните отношения, които бяха се създали между тях. Много по-късно научих подробността около тези отношения и бях свидетел на последиците за съдбата на младите. [...]

Искам да завърша с един личен спомен. Отнася се за важен момент в моя живот; към него се връщам винаги, изпълнен с дълбока благодарност към проф. Милетич. Завърших Софийския университет в 1933 г. и веднага на есента постъпих на учителски стаж в Трета мъжка гимназия. Някъде през октомври получих една бележка, че проф. Л. Милетич ме търси от няколко дни и ме моли да отида при него. Не знаех причината, поради която ме вика. Влязох както винаги с известно стеснение в кабинета му. Да си призная – дори с известен страх, който не бе без основание, защото преди две-три седмици бях поместил във в. „Литературен глас“ остра критична статия за една книга върху италианската литература, преведена от дъщеря му Олга (по мъж Балабанова). Посрещна ме приветливо, с ясно добро разположение. Помислих си: не е прочел още рецензията и се успокоих. Покани ме да седна и тогава ми съобщи, че по негово предложение Факултетският съвет е решил да ми се даде

разменната стипендия за двегодишна специализация в Полша. Стипендията току-що се бе освободила от последния стипендиант Димитър Косев, историк. Не е необходимо да говоря за радостта, която изпитах. Но имах и едно смущение, което не можах да скрия. Казах на Милетич, че не бих искал да изменям решението си да се занимавам с българска литература, а в Полша ще трябва да почна да уча полска литература. Той се усмихна: „Няма да си сменяте решението; ще продължите в бъдеще да се занимавате с българска литература. Познаването на полската литература ще разшири кръгозора ви и ще ви помогне по-добре да вникнете в българската литература“. По-късно напълно се убедих в правотата на това схващане.

Разговорът ни не продължи много. Милетич ме посъветва веднага да направя постъпка за паспорт. Но тези постъпки траяха дълго – до края на декември, защото не бях служил войник. Трябваше да внасям парична гаранция. Разбира се, пари нямаш. Гаранцията се превърна в банкова, което погълна доста време. И досега помня още една подробност от този разговор. Когато си тръгнах и вече приближих вратата, Милетич изведнъж се обади: „Пък това

дето сте писали за моята Олга, не е право, прекалено остро е. Но нищо, аз – както виждате – не се разсърдих и ви предложих за стипендия. Едно време, когато бях млад като вас, и аз пишех остри рецензии; по-късно разбрах, че не съм бил прав“. Изпотих се и излязох. Веднага си спомних, че бях чел в „Сборник за народни умотворения“, кн. X от 1894 г., неговата обширна, много остра рецензия за два труда по история на българския език – единия от полския учен А.

Калина, а другия – от руския П. А. Лавров.

През декември отново отидох при проф. Милетич – за последни напътствия и за сбогуване. Как ме посрещна любезно. Говорихме за бъдещата ми работа. Питах го: трябва ли да правя докторат? – „Не е задължително. Сам ще си решите. Докторатът има едно неудобство: една тема ще ви заангажира цялото време и няма да имате възможност да се запознаете по-широко с полския език и полската литература.“ Направи ми силно впечатление един съвет, който ми повтори няколко пъти: да си пазя здравето; в Полша климатът е по-остър. Ако видя, че във Варшава е студено, да се преместя в Краков, който е по-на юг. Тогава не знаех, че този съвет съвсем не е случаен. Разбрах дълбокия му смисъл много по-късно, когато научих, че единият му син като студент в чужбина се разболял от туберкулоза и починал.

Заминах за Полша за две години, но към края на първата година получих официално писмо от Историко-филологическия факултет, че трябва да се върна в София, защото за втората година стипендията се прехвърля на Математическия факултет. Бях много огорчен, но не и изненадан от това решение: то бе резултат от действителността на едно лице от факултета, което беше използвало приятелството си с новоизбрания декан, а също и обстоятелството, че проф. Л. Милетич междувременно бе пенсиониран. Въпросът се уреди благодарение на настояването на Полското посолство в София. [...]

Един последен спомен за проф. Л. Милетич. Два-три дни след голямата бомбардировка над София на 10 януари 1944 г., когато цели части на града бяха разрушени и загинаха много хора, случи се да мина по ул. „Шипка“, където на ъгъла с ул. „Априлов“ бе къщата на Милетич. Доколкото си спомням, къщата бе двуетажна, жълта. Милетич живееше на втория етаж; чувал съм, че първият бил собственост на друг професор. Върху къщата бе паднала бомба и я бе разрушила. Тротоарът бе покрит с разпръснати книжа и писма; погледнах – от архива на проф. Милетич. Беше зима, тротоарът беше мокър и разкалян, минавачите тъпчеха книжата и писмата. Всички бързаха в онези тревожни дни – да се скрият или да избягат от София. В света бушуваше война, грижата за живота стоеше над всичко и никой не мислеше за писма и архиви.

Материала подготви гл. ас. д-р Енчо ТИЛЕВ

На 19 април 2023 г. в Ректората на Пловдивския университет се състоя лекция на гл. ас. д-р Енчо Тилев от Катедрата по руска филология на тема „Акад. Любомир Милетич – щрихи към портрета“, посветена на личността и делото на един от най-изтъкнатите български езиковеди. Повод за събитието, проведено се в рамките на инициативата „Академични срещи в сряда“ на Лингвистичния клуб „Проф. Борис Симеонов“ при ПУ, е 160-годишнината от рождението на именития учен, който оставя значима диря в историята на българската наука. Тук публикуваме някои спомени на акад. Петър Динеков, студент на проф. Милетич, за неговия преподавател в Софийския университет.

Похвално слово за Успение Богородично от Климент Охридски

Георги ГЕОРГИЕВ – I курс, спец.
„Български език и италиански език“

АНАЛИЗ

Света Богородица е една от най-важните личности в християнската религия. Тя е наша закрилница и е символ на доближаването на човека до Бога. Благодарение на нея се ражда Спасителят – този, който е връзката между земното и небесното; този, който е възплъщение на Божията благодат и Божията любов; този, който изкупва греховете на хората. Именно затова на нея е посветена творбата на Климент Охридски *Похвално слово за Успение Богородично*.

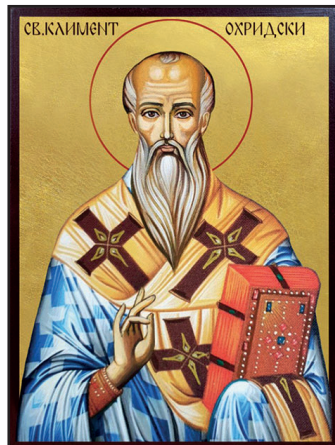
Целта на похвалното слово е да възвеличи нравствения и духовния подвиг на света Богородица. Творбата следва характерната за Климент Охридски структура, която включва увод, повествование, преход, възхвала и заключение.

Уводът започва с обръщение към аудиторията – „Възлюбени“. В него е назовано името на личността – Мария. Тя е представена като „истински пречиста и преславна“, защото е „Майка на Господа“, дошъл на земята, за да изкупи греха на Адам и Ева. Тук отчетливо присъства опозицията мрак – светлина. Чрез нея се изгражда контрастът между житейското и духовното. Повелителните форми „дойдете“, „ликувайте“, „да се насладим“, „нека просветлим“ са призив за сливане с духовното, предивното и съзерцанието на успението на Владичица Богородица. В увода е маркирано и времето, в което се осъществява празникът – тук и сега.

В повествованието са поставени подбрани житийни факти. Най-подробно авторът се спира на делата на Божията майка. Тя е представена като спасение за човешкия род. Благодарение на нея се отваря райската градина, която е била недостъпна за всички след Адам и Ева. Осъществена е аналогия с първородния грях на Ева под влияние на изкушението. Този първороден грях е отъждествен с проклетие, а на него е противопоставено благословението. Изведена е опозицията между смъртта и безсмъртието, която е израз на разбирането, че следването на Бога е ключ към вечен живот. Богородица е представена като небе, като по този начин е изразена значимостта на нейната мисия да бъде майка на Спасителя на хората. Чрез нейния образ е разкрито възвръщането на божественото отново при хората чрез Иисус Христос. Това възвръщане е показано посредством сравнението „като дъжд върху руно“. Двойната природа на Иисус Христос е знак за връзката между човека и Бога. За нуждата от тази връзка е загатнато в текста. Човекът е представен посредством епитета „овехтял“ и е изведена на преден план неговата зависимост от изкушението на дявола. На това зло противостои светлината на Бога, който се вселява в лоното на девицата и чрез своя син ще спаси човеците. Може да се направи аналогия с 3. член от Символа на вярата: „Който заради нас човеците, и заради нашето спасение слезе от небесата и се възплъти от Дух Светий и Дева Мария, и стана човек“. Чрез анафоричното повторение на словосъчетанието „чрез нея“ се засилва значимостта на делата на Божията майка. Като резултат от това е и фразата: „Сега, като чувствуваме деня на нейното успение, ние светло се радваме“. Последвалата в текста условност „Не би трябвало тя да изпита смърт, щом като е родила Дарителя на живота – Бога“ е бързо отречена. За да се опровергае това твърдение, е направена отново аналогия с първия човек – Адам, и думите към него: „Пръст си и

в пръстта ще се върнеш“. Посочен е и фактът, че Иисус Христос също е изпитал смърт заради човеците. Възкресението му е знак за божествената му природа. По този начин Бог слиза от небесата и приема нейната свята душа. Молитвата ѝ се свързва с нейното последно желание – да види Светите апостоли заедно. Обрисувана е чудна картина на тяхното събиране. Тя се смята за майка на всички апостоли и християни. При разпятието си Иисус казва на Йоан, любимия му ученик: „Това е майка ти!“. Тя бива погребана в една пещера в Гетсимания, а възкръсва на третия ден точно както своя син, за да стои до него. Чрез мотива за отварянето е разкрита ролята на Богородица за проправянето на пътя към Рая за човеците. Видна е и опозицията между долния Йерусалим и горния Йерусалим. Горният Йерусалим е освободеният, просветеният, там, където има мир и светлина. Долният Йерусалим е греховното пространство, от което Дева Мария възлиза в небесния град на вечното Христово царство.

Състоящият се от едно изречение преход е обръщение към аудиторията. Наречието за време „сега“ отчетливо маркира времето на изпълнение на творбата – настоящето, в храма, пред аудиторията. Формите за 1 л. мн.ч. „пристъпим“, „изречем“ са знак за приобщаването на този, който чете похвалното слово, с останалите вяращи. Съществителното „похвала“ осъществява връзка със следващата композиционна част на похвалното слово – възхвалата.

Възхвалата е връхната точка на похвалното слово. Тя пренася слушателите в небесното пространство, към което принадлежи Света Богородица. Тя е ритмически организирана в синтактичен паралелизъм. Налице са хайретизмите „радвай се“, които се отнасят за възпяваната личност. Техният брой – 12, може да се асоциира с броя на Светите апостоли, които съпровождат Дева Мария при пренасянето на нейната душа от земния в небесния свят. Отчетливо се среща закономерността „част от цяло“, която извежда на преден план взаимовръзката между майката и сина и допълва техните образи. Тази закономерност е видяна чрез връзката между „новия ковчег и самия Законодател“, между „неизгарящата къпина и Божествения Огън“, между „планина неразбиваема и духовния Камък“, между „пресветлия облак и духовното Слънце“, между „светилото и Светлината“, между „духовната трапеза и небесния Хляб“. Богородица е представена като радост за всички – за безплътните сили, пророците, апостолите, мъчениците, дори и за Адам и Ева. Тя е представена като светло доказателство за вменването на „невместимото естество“ на Бога и своеобразен противник на езическите твърдения. Езичниците са сравнени с идоложертвени капища, които биват унищожени с идването на Спасителя, представен като духовен камък. Анафоричното повторение „чрез тебе“ е израз на благодарността към Божията майка за нейното дело, чрез което са победени дяволът и езичниците, прогонени са болестите и страданията, възврънат е райският живот, християните се идентифицираме като Божи синове, а Раят се отваря за всички, които следват Бога. Идолската измама е употребена като синоним на езичеството, на което се противопоставя Словото (Иисус), което Богородица дава на човечеството. Тази скрита опозиция, съчетана с мотива за избавянето, придобива

ВЕЧЕР НА ФИЛОЛОГИЯТА

50 години филология в Пловдивския университет

Докт. Елка ПЕТРОВА

Ежедневието ни обикновено е подчинено на прецизно разчертани графици, планове и схеми. Създаваме си перфектни кутийки от дни, между които се движим. Унесени сме в състезание с часовника и монотонно маршируваме в ритъма на стрелките му. Скоростта някак ни отнема възможността да пишем по листите на рутината дълги абзаци, да четем повече от няколко страници в автобуса по пътя към поредната задача от списъка, да обърнем внимание на мълчанието в препинателните знаци, да чуем красотата на езиците, на които общуваме. В рамките на тази координатната система, в която живеем, по правило са ни достатъчни шепата разпилени между ангажиментите ни думи, кратките тривиални етикетни формули, откраднатите за среща с книгите моменти. Водени от стремежа да разчупим шаблона на делниците, да напомним, че *филологията е самостоятелна действителност*, в която можем да избягаме, да творим и дори да се скрием от хаоса за няколко часа, за поредна година Факултетният студентски съвет към Филологическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ със съдействието на Филологическия факултет осъществихме традиционната тематична „Вечер на филологията“.

Събитието се проведе на 27.04.2023 г. в 6. аудитория на Ректората. Празникът ни тази година беше част от „Дните на отворените врати във Филологическия факултет“ и беше посветен на юбилейните чествания „50 години филология в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Наши гости бяха ученици от пловдивските училища, студенти от различни специалности на университета и преподаватели. Заедно пътувахме из чудния свят на филологията, изгубихме се между редовете на литературата, открихме богинята на науките,

Филологията е богинята на науките, самостоятелна действителност, в която думите имат своя собствена душа.

Организаторите бяха подготвили много изненади за участниците и гостите във Вечерта на филологията

преборихме се с езиковите загадки, научихме любопитни малко известни факти и не забравихме да погледнем на безкрайната документация през калейдоскопа на смеха. И защото всяко приключение има нужда от своето камъче, от своя лък, който сред сивотата на рутината да раздвижва струните на душата ни, да ни връща към усещането за празничност, към миговете на щастие, всички присъстващи получиха подарък за спомен.

Благодарение на подкрепата на Студентския съвет и на дарителите (студенти, преподаватели, издателства) – вдъхновени мечтатели, ентусиасти, които повярваха в нашата идея, участниците в игрите бяха възнаградени за положените усилия и за показаните познания с интересни, артистични и вкусни награди. Разделихме се с обещанието, че отново ще се съберем за следващата одисея във вселената на филологията.

Похвално слово за Успение Богородично...

➔ От стр. 14

характер на догма в християнската доктрина, заклеияваща и изобличаваща порочните езически практики. Под действието на благодатта се открояват следните трансформации: от горделивост към мир („горделивите биват смирявани“) и от бедност към обогатяване („бедните се обогатяват“). Чрез повторението на местимението „тебе“ Дева Мария е представена като майка на всички християни. Думата „венец“ красноречиво е знак за нейната закрила към всички, които имат нужда от помощ.

Заклучението има характер на молитва, в която се поставя акцент върху силата на Божията майка – да премахне страданията на хората, да изцери болестите, да разпръсне бедите и да премахне ересите. Откроена е молбата за мир, здраве и желание небесното царство да бъде отворено за молящите се. В заключението е поставен акцент и върху славата и силата на Троицния Бог – Отец, Син и Свети Дух, на когото се молят всички вярващи. Заключениеето завършва с кратката молитвена формула „Амин!“.

Филолози от ПУ с престижни награди от Третата национална олимпиада по езикова култура

На 12 и 13 май в СУ „Св. Климент Охридски“ се проведе третото издание на Националната олимпиада по езикова култура за студенти филолози. В състезанието взеха участие 18 отбора от всички държавни университети.

Пловдивският университет бе представен от два отбора първокурсници в специалността „Българска филология“, които заеха второ и трето място в отборното състезание.

Носител на втора награда в индивидуалното състезание стана пловдивската участничка Ива Георгиева. Повече информация за олимпиадата очаквайте в следващия брой на вестника.

Европейският съюз отново в университета

В Деня на Европа – 9 май, Пловдивският университет „Паисий Хилендарски“ стана част от инициативата на Европейската комисия „Европейският съюз отново в университета“. Доц. д-р Борян Янев приветства студентите и ги поздрави по случай празника, отбелязващ мира и единството в Европа. Специален гост на събитието беше госпожа Емилия Шехтова – служител по политиката към дирекция „Иновации и Европейско научноизследователско пространство“ на Европейската комисия. Тя беше подготвила интересна и изчерпателна презентация на тема „Отново в университета – възможности за нас в Европейския съюз“. Към събитието проявиха интерес голям брой студенти и преподаватели от Юридическия, Филологическия, Философско-историческия факултет и Факултета по икономически и социални науки.

Презентацията на госпожа Шехтова акцентира върху структурата на европейските институции, конкретните програми, финансирани от Европейския съюз, с възможности за развитие на младите хора, международния обмен с цел обучение и с цел придобиване на практически умения във връзка с бъдещо професионално развитие. Тя сподели личния си опит като стажант в европейските институции веднага след завършването на висшето си образование, довел до личностното и професионалното ѝ израстване. Будните пловдивски студенти също разказаха за своите преживявания в рамките на международни обмени, в които са участвали, и за ползите от тях, които съпътстват ежедневието им и до днес. Участниците задаваха много въпроси, свързани с възможностите за стаж в европейските институции, начините за кандидатстване и порталите за официална информация с обявените позиции.

Госпожа Шехтова представи също и множество инициативи на Генерална дирекция „Научни изследвания и иновации“, които предлагат разнообразие от възможности за младите хора. Специално внимание беше обърнато на стремежа на Европейския съюз

Доц. Борян Янев открива срещата, посветена на Деня на Европа

да работи в посока към компенсация на въглеродния отпечатък върху Земята.

Друг важен за Пловдивския университет акцент беше поставен върху създадените алианси от университети и начините за включване в тях за разработка на съвместни образователни програми.

На финала госпожа Шехтова направи кратка викторина с въпроси, на които студентите се надпреварваха да отговорят. Те получиха много награди за своите изчерпателни отговори. Вдъхновяващата и плодотворна среща завърши с обещание от двете страни за още инициативи напред.

Гръцкият посланик у нас дари книги на библиотеката на ПУ „Паисий Хилендарски“

Дарение от книги за Специализираната библиотека по новогръцки език, литература и култура направи Негово превъзходителство Алексис Мариос Либеропулос, посланик на Република Гърция у нас, по време на посещението си в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. То се състоя във Филологическия факултет и на него присъстваха заместник-ректорите на висшето училище проф. д-р Теменужка Йовчева, доц. д-р Надя Чернева и проф. д-р Антон Илиев, ръководителят на Катедрата по общо езикознание и история на българския език проф. д.ф.н. Христина Тончева, преподаватели от сектор „Новогръцки език“ и студенти, изучаващи гръцки език. На първата си официална визита извън столицата посланик Либеропулос бе придружен от своя съветник по печата.

По време на срещата в Специализираната библиотека по новогръцки език, литература и култура на ФФ дипломатът се заинтересува какви езици се преподават в ПУ „Паисий Хилендарски“, защото самият той владее английски, френски и италиански.

Посланик Либеропулос заедно със заместник-ректорите проф. Теменужка Йовчева и доц. Надя Чернева

Обсъдени бяха и възможностите за студентски практики в Гърция, както и в гръцки фирми, които работят в сферата на туризма, образованието и културата и развиват дейност в България. Поставен бе и въпросът за осигуряване на гръцки лектор, с какъвто секторът по новогръцки език на ФФ е разполагал в по-ранен период.

Посланик Либеропулос обеща да продължи сътрудничеството си с ръководството на ПУ „Паисий Хилендарски“ и да съдейства за реализацията на

бъдещи проекти. След като изрази удовлетворението си от срещата, той благодари и написа в Книгата за гости на сектор „Новогръцки език“, че за него е чест да бъде сред пловдивските студенти, защото висшите училища, в които се изучават чужди езици, в т.ч. и новогръцки, са гаранция за по-доброто бъдеще на младите хора и на техните народи.

Дипломатът бе поканен от проф. д.ф.н. Христина Тончева да присъства на предстоящите чествания тази година по повод на 50-годишнината от създаването на филологическите специалности в Пловдивския университет.

Двама поети представиха стихотворения, писани на 42-рия паралел с азбука за ангели

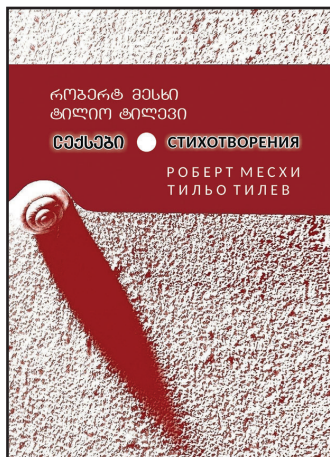
На 10 май 2023 г. в 7. аудитория на Пловдивския университет се състоя премиерата на книгата „Стихотворения“, която излезе от печат преди броени дни в издателство „Универсал“ в столицата на Грузия – Тбилиси. В нея са включени стихотворения от поетите Роберт Месхи и Тильо Тилев, като текстовете им са на български и грузински. Тяхното присъствие в книгата, ако използваме математическата терминология, е не наполовина, а три четвърти, защото освен автори са и преводачи. Двата дяла на изданието имат собствени заглавия – на Роберт Месхи е „Четиридесет и вторият паралел“, на Тильо Тилев – „Азбука за ангели“, като предговорите са написани съответно от Нино Кокосадзе и от проф. д.ф.н. Жоржета Чолакова.

Ето какво казва за книгата редакторът Ивана Колева: „На 42-рия паралел двама поети пишат. На ангелска азбука. Стиховете им са „улицы от думи“. В тях има ангели и трюмпети, „пепелноруси пловдивски петъци“, колхиди и касиопеи, пустини и витлеими... Тишината на единия среща цветовете на другия. Единият рисува предмети – стари къщи, смутени дървета, раковини, треви, теменуги. Другият плете завеси от тишина, зад които дишат „думи на млъчанието“ и надничат сънища. Единият е разтревожен, другият – смирен.“

Роберт Месхи е в Тбилиси, Тильо Тилев – в Пловдив. Двамата са много различни. Те са двата бряга на морето, което не ги разделя, но ги събира.

Споделят една особеност – предизвикват доверие. Освен това пишат ярко, красиво, себепознато. Нашата обща работа над тяхната книга ми донесе радост и умиротворение. Имат прекрасно чувство за хумор, което прогонва всяка тъга. Техните стихове за сетен път припомнят, че поезията спасява...“

Роберт Месхи е новият „доктор хонорис кауза на вестник „Пловдивски университет“, а тържествената церемония предшестваше представянето на книгата. (Академичното му слово, посветено на литературата, публикуваме отделно.) Според дългогодиш-

на традиция в навечерието на 24 май се избира един писател или поет, който получава това почетно звание. Досега с него са удостоени Христо Карастоянов, Иван Вълев, Гриша Трифонов, Валери Станков, Красимир Йорданов, Антон Баев, Александър Секулов, Емил Милев, Петър Краевски, Румен Денев, Веселин Стоянов, Георги Янев, Иван Митев. Роберт Месхи е вторият чуждестранен член на тази престижна колегия след канадската поетеса Клодин Бертран. Той бе и сред десетте участници от осем държави в Международния фестивал на

поезията „ОРФЕЙ“, който се проведе от 10 до 13 май в Малката базилика на Пловдив.

Роберт Месхи е роден през 1973 г. в Сухуми. Завършва Филологическия факултет на Сухумския държавен университет. Работил е като журналист в различни печатни медии в Грузия. Пише стихове от дете. Има шест стихосбирки за възрастни и една стихосбирка за деца. Превежда активно поезия и проза. Лауреат е на държавната награда „Георги Шарвашидзе“ и детската литературна награда „Накадули“. В момента работи в Тбилиси, в издателството на Сухумския държавен университет. За себе си казва още: „Войната (1992 – 1993) успя да ме откъсне от града, морето, приятелите, роднините. Войната отне и майка ми. Стиховете ми помогнаха да се съживя след войната, но дъждовете зачестиха в поезията ми. Слава Богу, винаги съм се уповавал на Господа и никога не съм губил любовта към Слънцето“.

Академично слово на Роберт Месхи

Известно е, че словото има специално, многостранно значение за човека. Когато изговорим една дума, ние докосваме Господа; когато четем стих, ние Му се молим.

Какво е поезията? Мисля, че Всевишният изначално даде отговор на това и изчерпа темата. „В началото беше словото и словото беше у Бога“, каза Господ и посочи светостта на словото, превръщайки го в едно от най-изтънчените назовавания на собствената Му същност.

Словото е симетрия. АИ ИА (в превод от грузински – „това е теменужка“). В грузинския език това е класически пример за симетрия.

АИ ИА е кратко изречение и стих. АИ ИА – това е първото изречение в „ДЕДА ЕНА“ („РОДЕН ЕЗИК“) на Якоб Гогешвили, първите думи, чрез които едно грузинско дете започва да се приобщава към родния си език.

Теменужката е първият вестител на пролетта и обновяването на живота. Теменужка – толкова красиво и сладко име има на български. Както в Грузия, така и в България има жени – очарователни съименници на това пролетно цвете. Представяте ли си колко добро може да сътвори поезията, всеобемащото художествено слово, след като една крехка теменужка може да постигне толкова много красота – мелодиката на това изречение е съответна на ухапването на това цвете.

На първо място, поезията ще ни отведе един към друг, ще ни кара да се намираме, да говорим на един език и този език ще бъде напълно универсалният език на любовта, приятелството, подкрепата, мира и живота – който без превод е разбираем за всички: хора, камъни, треви! Така поезията ни свързва – мен и Тильо Тилев. Така се роди нашата обща стихосбирка.

Както написа редакторът на нашата книга Ивана Колева, морето, разпространява между нашите родини, не разделя, а обединява. По

това морето и поезията си приличат изключително много, винаги са си приличали...

В миналото не един грузинец е превеждал българска художествена литература. Българската преводаческа школа беше и е много плодотворна. Сред грузинските преводачи особено голям принос има поетът Мухран Мачавариани, който през 1974 г. издава антология на българската поезия от 460 страници. Наскоро излезе от печат поезията на Христо Ботев в превод на Маквала Гонашвили.

Венец на грузинско-българските литературни връзки през миналия век е отличният превод на „Витязът в тигровата кожа“ от Стоян Бакърджиев, от който бих искал да ви цитирам един стих:

Всяка жертва за приятел най-добре ни подобава.

Любовта е път, сърцето на сърце се уповава.

Приятелството, любовта, героизмът, добродетелта са основните и вечни постулати на поемата на Руставели. Старата и новата българска литература се основават на същите тези универсални ценности – от Кирил и Методий, през народната песен и епоса до бележитите български просветители на 19. век и майсторите на съвременното българско художествено слово.

И до ден днешен първото, което ни свързва, е словото. Поезията е неговото най-изразително възпяване. В това число „поезията на тишината“ – тя ще те преведе през девет земи в десета...

Благодаря на фестивала „Орфей“ за възможността да бъда сред вас. Благодаря на вестник „Пловдивски университет“ за високата чест.

Роберт Месхи

Математиката – невидимата култура

Илия МАКРЕЛОВ

В началото – един цитат:

„Изследването на математиката и математиците би могло да започне с някои любопитни факти. Един от тях е, че математиката вече съвсем не е необикновено начинание, макар и „тълна математика“ да изглежда все още явно противоречиво понятие. Университетите просто гъмжат от студенти, изучаващи математика. Според данните на Националната научна фондация (National Science Foundation) в Съединените щати има толкова математици, колкото и икономисти. Математиците не са рядко племе, просто те са невидими. Те са тълна, превъзходно овладяла изкуството да се крие от очите на публиката. Кой е виждал някога математик по телевизията или е чел за постиженията им във вестниците?!“

Алън Л. Хамънд

Ние, авторите, които сме продукт на по-новото време, категорично сме съгласни с Алън Хамънд и бихме добавили още нещо. Математиците обичат да бъдат в средата на „стадото“. Там е защитено и спокойно – добро място за изследователска работа, практическите резултати от която невинаги се виждат веднага. Като казахме практически резултати, да си припомним едно изказване на Ричард Файнман (Нобелов лауреат в областта на квантовата електродинамика), който е участвал в проекта „Манхатън“, свързан с разработването на първата атомна бомба. Той казва, че вследствие на добрата работа на екипа от математици по време на проекта се появява и професията математик, която вече се заплаща.

Поне 200 години назад, когато са направени част от големите математически открития, ползата от които се забелязва все по-очевидно, математиците не са получавали редовно заплащане. Нямало е такава професия. Те или са били от богати семейства, или са разчитали на някой филантроп. Желанието им да „правят“ тихо и скромно математика, е като да ходят на театър, концерт и т.н. Това са техните културни занимания...

Отново даваме думата на Алън Хамънд:

„Математиката не играе роля в масовата култура, тя не може да събужда чувства и да предизвиква благоговение като музиката и скулптурата, само за малцина е важен спътник в живота. И въпреки всичко струва си да се запита дали математиката по необходимост е уединение, или е просто лошо разпространявана? Може би това, което сега пречи на една по-широка аудитория да оцени и да се наслади на математическата интуиция, е поправимото незнание, а не изобщо неспособност. Може би сега нашата култура достига стадия си, при който математиката започва да прониква по-дълбоко в съзнанието на хората.“

Достатъчно е само да се каже на който и да е човек, че комуникационните мрежи и GSM-ът му са резултат на добра математика и физика. Един добър резултат, една добра формула за нас, авторите, е като нежна музика, даже и поезия, но кодирана чрез математически символи.

Да се върнем към частта от текста на Алън Хамънд, където казва: „Може би сега нашата култура достига стадия си, при който математиката започва да прониква по-дълбоко в съзнанието на хората!“

Това е добра констатация, но „**може би...**“ не е достатъчно. Трябва нещо да се направи и от самите специалисти.

Всеизвестно е, че когато математиците говорят помежду си, трудно могат да бъдат разбрани от страничен човек. Всеки от тях иска да убеди другия по даден въпрос или се „надлъгват“ един друг и често тези разговори се водят с повишен тон и с все по-неразбираеми термини. Това е обяснимо. Какво да направим, когато трябва да се обърнем към по-широка аудитория?

Не трябва да очакваме всеки ученик или студент, или който и да е друг слушател или читател да обича математиката и ако това се налага, то ще бъде любов по сметка. И все пак ние, преподавателите, трябва да се постареем младите хора да добият някаква обща математическа култура. Такава култура е необходима, защото средата, в която живеем, го изисква и ще го изисква още повече.

За да се постигне тази цел, лекторите трябва да изберат т.нар. **мека форма** на преподаване: да се започне с простички обяс-

Илия МАКРЕЛОВ

нения, придружени от лесно разбираеми примери. Също така би било освежаващо, ако в математическия разказ вмъкваме някоя и друга подходяща закачка. Това авторът го прави в своите лекции и учебници и резултатът е видим, като мярка за това е устойчивата посещаемост на лекциите от немалък брой студенти.

„Ако не можеш да го обясниш простичко, значи не го разбираш добре!“

Алберт Айнщайн

Ние ще добавим, че лекторът със сигурност разбира материала, който преподава, но някак си няма желание или не може да го обясни достатъчно разбираемо.

В края на краищата с течение на времето слушателят трябва да бъде убеден, че **сложните неща са съставени от краен брой прости неща, но взети в определен ред.**

Формата. Литературните и музикалните произведения си имат съдържание и форма. Чрез формата авторите се опитват да предадат своите послания по желания от тях начин. Един математически израз също си има съдържание и форма. Нещо повече, математиците могат да променят формата чрез законни техники, без да засягат съдържанието. И много често подходящата форма на математическия израз може да даде различни сигнали и идеи. Ето ви два простички примера:

$$(1) \quad \frac{2}{\sqrt{3}-1} = \frac{2}{\sqrt{3}-1} \cdot \frac{\sqrt{3}+1}{\sqrt{3}+1} = \frac{2(\sqrt{3}+1)}{(\sqrt{3})^2-1} = \frac{2(\sqrt{3}+1)}{2} = \sqrt{3}+1$$

Очевидно $\sqrt{3}+1$ и $\frac{2}{\sqrt{3}-1}$ са различни форми на едно и също

нещо и още – формата $\sqrt{3}+1$ е някак си по-красива и по-икономична.

2) Като част от даден алгоритъм се налага да пресметнем поне 100 000 пъти израз от вида $ax_1 + ax_2 + \dots + ax_{100}$, където a е някакъв променлив параметър, а $x_1, x_2, \dots, x_{100}$ са стойности с точност от порядъка на 10^{-6} , които са резултат от някакви други междинни изчисления. На всеки е известно, че изразът $a(x_1 + x_2 + \dots + x_{100})$ е една друга форма на дадената по-горе сума. В първия случай ще трябва да направим 100 000 пъти по 100 умножения (няма да гледаме събирането), където ще се натрупват грешки и куп други неприятности. Във втория случай броят на умноженията ще бъде 100 пъти по-малък.

И все пак какво е математиката?

Има хора, сред тях и Платон, които отъждествяват математиката с най-висшия идеал на цивилизацията – доста силно твърдение, с което едва ли биха се съгласили специалистите по квантова физика, генетика и микробиология. Друго твърдение, с което са съгласни математиците, е, че математиката е съвършено цвяте на човешкия дух, че тя е храм на вечното познание, изграждан бавно и устойчиво през вековете. В такъв случай тя е храм без молеци се, храм, в който влизат малко хора.

Какво по-добро от това да правиш нещо, което е твое хоби, и за него да получаваш заплатата? Това е математиката за автора и за много други математици. За духовната радост не е нужно да говорим. Всеки изобретател знае за какво става дума. Все пак за автора математиката е била и продължава да бъде една възискателна и очарователна дама, която не търпи брутално отношение. Към нея трябва да се подхожда нежно, търпеливо и с много любов. Накрая това, което ще получиш, се оказва повече от това, което си и дал.

Може би да, може би не!

Едно интересно събитие ме убеди, че учебникът по математика **може би** върши и друга работа, освен да образова. Ето за какво става дума.

100 години богословска наука в България

От 9 до 14 май 2023 г. с редица събития в Пловдив бе отбелязана 100-годишнината на богословската наука в България.

На 9 май 2023 г. се състоя открита изложба, посветена на историята на катедра „Теология“ и развитието на богословската наука във Философско-историческия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Бяха представени фотографии и информация за приема на студенти в специалността.

В къщата на проф. Черноземски в Стария Пловдив се проведе Вечер на катедра „Теология“ с участието на преподавателите доц. д-р Елена Арнаудова, доц. д-р Адриана Любенова, доц. д-р отец Стоян Чиликов, гл. ас. д-р Маргарита Загарова, гл. ас. д-р Ева Ковачева, Томас Караилияс, уредника на параклиса при Новата сграда на ПУ – Галина Тодорова, и много настоящи и бивши студенти.

В Епископската базилика на Филипопол се състоя празничен концерт, посветен на 11 май – Деня на св. св. Кирил и Методий, и на 100 години богословска наука в България. Концертът е

Участници в честванията

част от събитията, посветени на бележитата годишнина, а сред специалните гости бяха проф. д-р Тони Шекерджиева-Новак – ректор на АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“, доц. д-р Надя Чернева – заместник-ректор на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, доц. д-р Стойка Пенкова – декан на Философско-историческия факултет, доц. д-р Меглена Златкова – заместник-декан на факултета, народният представител Румен Христов, Женья Петкова – секретар на район „Тракия“, преподаватели, студенти, жители и гости на града. Проф. д.т.н. Апостол Делипапозов, ръководител на катедра „Теология“, получи поздравителен адрес от името на ректора на ПУ „Паисий Хилендарски“ проф. д-р Румен Младенов.

Базиликата бе огласена от богослужебни песнопения в изпълнение на Представителния камерен хор при АМТИИ „ГАУДЕАМУС“, с диригент проф. д-р Весела Гелева, а актьорът Златко Павлов прочете текстове от старобългарски автори в прослава на светите братя Кирил и Методий.

На 13 май в Музея на авиацията се проведе празник за децата.

Думата „парадокс“ е чувал, а вероятно и я е използвал всеки от нас. Тя присъства в много области, включително точните науки.

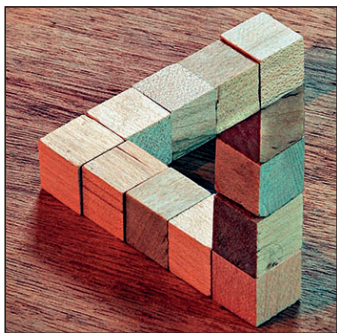
Под това понятие древните гърци разбирали всяко мнение или твърдение, което противоречи на здравия разум. В широк смисъл парадоксът е явление, разсъждение или събитие, което се отклонява от общоприетото и изглежда нелогично.

Заслужава да се отбележи, че често причината за нелогичността на дадено събитие е неговото повърхностно разбиране. Смисълът на парадоксалното разсъждение се свежда до факта, че след разглеждането му може да се стигне до извода, че невъзможното е възможно – и двете съждения се оказват еднакво доказуеми.

Във всяка наука доказателството за нещо се основава на логика, но понякога учените стигат до двойко заключение. Тоест експериментаторите понякога се сблъскват с парадокси, които възникват в резултат на появата на два или пове-

РЕЧНИК
НА НАУКАТА

ПАРАДОКС

че резултата от изследването, които си противоречат.

Парадоксите присъстват в музиката, литературата, математиката, философията и други области. Някои от тях може да изглеждат абсурдни на пръв поглед, но след подробно проучване всичко става различно.

ПРИМЕРИ ЗА ПАРАДОКСИ

Има голям брой различни парадокси, а много от тях са били известни още от древността. Ето само няколко примера.

* **Класика:** Кое е първо – кокошката или яйцето?

* **Парадоксът на лъжеца.** Ако лъжецът каже „Сега лъжа“, това не може да бъде нито лъжа, нито истина.

* **Парадоксът на времето** – примерът с Ахил и костенурката. Бързият Ахил никога няма да може да настигне бавната костенурка, ако тя е дори на 1 метър пред него. Факт е, че щом той преодолее 1 метър, костенурката през това време ще напредне например с 1 сантиметър. Когато човекът измине 1 см, костенурката ще се придвижи напред с 0,1 мм и т.н. Парадоксът е, че всеки път, когато Ахил достигне крайната точка, където е било животното, костенурката ще стигне до следваща точка. И тъй като има безброй точки, Ахил никога няма да настигне костенурката.

* **Притчата за Буридановото магаре** – разказва за животно, което умира от глад, защото не може да реши кой от двата еднакви купа слама е по-голям и по-вкусен.

➔ От стр. 18

Математиката – невидимата...

Беше хубав майски ден и с голяма наслада пиех кафето си в барчето на университета. Вероятно по необходимост при мен седна една красива бивша моя студентка от инженерните специалности. Попитах я откъде е и разговорът тръгна в следната посока:

– Г-н Макрелов, от далечен град съм и ми се налага често да пътувам, и много ми се иска през това време да чета или да се отдавам на лека дрямка.

– Какво ти пречи? – попитах аз.

– Случва се така, че в купето почти винаги попадат някакви шумни младежи, които искат да контактуват с мен.

– Такава е съдбата на красивите дами – мъдро установявам.

– И все пак какво да направя, за да не ми досаждат?

Замислих се малко и веднага ми дойде една шура идея. Казах й:

– Ако все още пазиш моя учебник по математика, носи го винаги със себе си и когато се настанеш в купето, извади го от чантата и го дръж така, че да се вижда добре. Очаквам нещо да се случи.

Изпих си кафето и разговорът приключи, защото имах някаква друга работа.

След около два-три месеца красивата дама специално ме потърси, за да ми каже, че резултатът е учудващо добър. Щом видели учебника по математика, не проявявали никакъв интерес към нея.

Излиза, че един математически продукт може да има и социално въздействие, което си е част от културата. Ще ви кажем още драги читателю – благодарение на учебника по математика момичето си намери и подходящия приятел. Как стана това, вече е друга история.

Как изкуственият интелект помага при разработката на софтуер, подобряващ качеството на живот

Мария ВИДЕВА

Изкуственият интелект (AI – Artificial Intelligence) е компютърен термин, свързан с програмирането на машини и системи. Технологиите позволяват на машината да разбере, анализира и да се научи от информацията, която се предоставя, чрез специално програмиран алгоритъм, свързан с комплексни математически формули и операции. Чрез изкуствения интелект компютрите, механизмите и системите могат да поемат голяма част от взимането на решения на повтарящи се действия и имат мигновена реакция без човешка намеса. Резултатът е по-голяма ефективност и подобрения на производителността на всички нива. Това се отнася и до разработването на компютърни системи, които могат да изпълняват задачи, обикновено изискващи човешки интелект – като визуално възприятие, разпознаване на реч, вземане на решения и езиков превод.

Мария Видева

С други думи, AI включва създаване на машини или системи, които могат да учат и разсъждават като хората и могат да използват това знание, за да вземат решения и да изпълняват задачи. За развитието и подобряването си използва различни техники, включително машинно обучение, обработка на естествен език, компютърно зрение и дълбоко обучение. Машинното обучение по-специално е подмножество от AI, което включва обучение на компютри да се учат от данни, без да бъдат изрично програмирани. Това позволява на AI системите да разпознават модели, да правят прогнози и да подобряват ефективността си с течение на времето. Системите с изкуствен интелект се учат чрез процес, наречен машинно обучение, който включва обучение на алгоритми върху големи масиви от данни от примери, за да разпознават модели и да правят прогнози. При контролирано обучение алгоритъмът се обучава върху етикетирани данни, където правилният изход се предоставя за всеки вход. Алгоритъмът се научава да картографира входове към изходи въз основа на тези примери и след това може да прави прогнози за нови, невиджани данни. При неконтролирано обучение алгоритъмът получава немаркирани данни и трябва сам да намери модели или структура в данните. Това може да бъде полезно за задачи като групиране, където алгоритъмът групира подобни точки от данни заедно. При обучението с подсилване алгоритъмът се учи чрез проба и грешка, като получава обратна връзка под формата на награди или наказания въз основа на неговите действия. С течение на времето алгоритъмът се научава да взема решения, които водят до най-високата възможна награда.

Експертните системи имат множество приложения в широк спектър от индустрии – от здравеопазване и финанси до транспорт и производство. Някои примери за AI в действие включват виртуални лични асистенти като Siri и Alexa, самоуправляващи се автомобили, софтуер за медицинска диагностика и системи за откриване на измами. Разработката на системи от такъв тип има потенциала да трансформира начина, по който живеем и работим, правейки живота ни по-ефективен, продуктивен и приятен.

Ставаме свидетели как различни софтуери и устройства все повече се внедряват в ежедневието на хората, често по начини, които не се забелязват веднага. Някои от тях са:

- Лични асистенти – като Siri, Alexa и Google Assistant, могат да помогнат на хората с различни задачи, включително насрочване на срещи, задаване на напомняния и отговаряне на въпроси.
- Интелигентни домашни устройства: интелигентни термостати, осветителни системи и охранителни камери могат да помогнат на хората да автоматизират средата, в която се намират и живеят, както и да пестят енергия.
- Проследяване на здравето и фитнеса – за наблюдение на физическата активност, моделите на сън и цялостното здраве, предоставяйки персонализирани препоръки за диета и упражнения.

- Онлайн пазаруване – персонализирани препоръки за продукти въз основа на предишна история на покупки и поведение при сърфиране.

- Навигация – предоставят информация в реално време за най-бързия маршрут и очакваното време за пътуване.

- Езиков превод – може да помогне на хората да общуват с други, които говорят различни езици, както лично, така и онлайн.

Изкуственият интелект (AI) все повече се използва и в разработването на софтуер за подобряване на ефективността, точността и производителността. В разработването на софтуер включва използването на алгоритми и технологии, които позволяват на компютрите да изпълняват задачи самостоятелно или с минимална човешка намеса за валидация на предоставените данни. Наблюдение се в процеси като:

- Тестване – на софтуер, идентифициране на бъгове и грешки по-бързо и точно от човешките тестери.

- Генериране на код – въз основа на съществуващи библиотеки с кодове, намалявайки времето и усилията, необходими за разработване на нов софтуер.

- Оптимизация на кода – да подобрят производителността и да намалят използването на ресурси, което позволява на софтуера да работи по-ефективно на по-широк набор от хардуер.

- Машинно обучение – може да се учи от поведението на потребителите, като се адаптира към индивидуалните предпочитания и предоставя персонализирано изживяване.

- Предсказуеми анализи – за анализиране на поведението на потребителите и прогнозиране на бъдещи тенденции, което позволява на разработчиците на софтуер да предвиждат нуждите на потребителите и съответно да разработват нови функции и продукти.

Има потенциала да трансформира разработката на софтуер чрез подобряване на ефективността, точността и производителността. Всички изброени ползи са широко приложими в медицинската, денталната, автомобилната, финансовата, производствената, транспортната индустрия, в обучението и в много уреди, свързани с ежедневието ни.

През следващото десетилетие ще станем свидетели на все повече устройства, които ще участват в нашето ежедневие и работа, за да спомогат за по-добър начин на живот. Използването им ще стане необходимост. Един от основните фактори, свързани с качеството на живот, е здравето на тяло. За по-прецизни тестове и лечение лекарските екипи разчитат все повече на машини, които да помагат за бърз анализ на различни части и органи от човешкото тяло. Умните машини имат потенциала да трансформират медицинската индустрия чрез подобряване на резултатите за пациентите, намаляване на разходите и повишаване на ефективността. Тук можем да споменем някои от вече работещите машини и асистенти, чрез които медицинските лица получават детайлна информация за индексирани на проблеми.

- Анализ на медицински изображения – анализиране на медицински изображения, като рентгенови лъчи, CT и MRI сканирания. Това позволява по-точна и ефикасна диагностика, както и откриване на заболявания в ранен стадий.

- Персонализирана медицина – анализира данни за пациенти, за да идентифицира най-ефективните лечения за отделните пациенти въз основа на тяхната уникална медицинска история, генетичен състав и фактори, свързани с начина на живот. Това може да доведе до по-целенасочени и ефективни лечения, както и до разработване на персонализирани планове за лечение.

- Откриване на лекарства – ускоряване на процеса на откриване на лекарства чрез анализиране на огромни количества данни за идентифициране на потенциални цели за лекарства, прогнозиране на ефикасността на лекарствата и разработване на нови терапии за различни медицински състояния.

- Дистанционно наблюдение – могат да се използват за дистанционно наблюдение на здравето на пациентите и предоставяне на обратна връзка в реално време на здравните специалисти. Това може да помогне за откриване и предотвратяване на здравословни проблеми, преди да станат сериозни.

Виртуозът на кавала Владимир Величков издаде първия си авторски албум

Известният музикант и преподавател в Педагогическия факултет на Пловдивския университет Владимир Величков издаде първия си самостоятелен албум, озаглавен „Пробуждане“. Виртуозът на кавала е събрал в диск десет свои музикални пиеси, в които слушателят се пренася в различни измерения – като ритъм, като мелодика, като светоусещане. Тук композиторът Владимир Величков е синтезирал най-доброто от българския фолклор, от класическата музика, джаза и още редица жанрове и е постигнал една съвършена хармония, за което допринася и изключително високото качество на записите. Всяка от тези десет пиеси е записвана в различно музикално студио, за да се намери най-автентичното звучене. И това също е постигнато – ако чуete диска на добра апаратура, ще усетите, че музиката сякаш приижда от вселената и докосва най-чувствените кътчета на душата. Разбира се, принос за това звучене имат и музикантите, които партнират на Владимир Величков – китаристът Веселин Койчев, барабанистът Стоян Янкулов – Стунджи...

Ето какво казва за Владимир Величков и „Пробуждане“ Веселин Койчев (участник в знаменитата джаз формация „Бели, зелени, червени“, а понастоящем и професор в Пловдивския университет): „Със своето изкусно изпълнение, нововъведения и похвати при свиренето на кавал Владимир Величков се нарежда сред най-големите майстори на този невероятен инструмент. Музиката в пиесите на „Пробуждане“ носи дълбока и одухотворена изразност,

база за която се явяват практически приложни способности, свързани със съвременни технически прийоми на инструмента. Владимир Величков е постигнал завладяваща емоционална изразност с музикалните си послания в албума. На места мелодичните линии се преплитат със съзнателно внедрени звукови ефекти, постигнати чрез кавала. В резултат се оформя невероятно променяща се жива палитра от емоционални картини, завладяващи съзнанието на слушателя.

Всички тези новости в музицирането имат значение в развитието на кавала, но не представляват самоцел. Майсторът свири по този начин, защото е постигнал своето ниво на музикално съвършенство. Музиката в албума е с богата емоционалност, завладяваща слушателя и носеща усещане за величие, динамика, възлание и радост. В аранжментите Величков използва модална акордова структура, съчетана с ярка фолклорна мелодичност и фрази, инспирирани от джазовата музика. Модалната хармония предопределя по-голямата свобода в импровизациите. Крайният резултат са десет музикални картини, всяка от които има своя емоционален заряд. Албумът е впечатляващ и въздействащ с оригиналност и изобилие на новаторски изпълнителски прийоми и техники, които ще обогатят и развият знанията и уменията, ще разширят потенциала на творческото музикално мислене на изпълнителите на кавал.

Владимир Величков има богата музикална биография. Записал е над двадесет албума с една от най-знаковите фолклорни формации в България – „Канарите“. Партнирал си е със световни имена като Стенли Джордан, Мат Купър, Prem Joshua & Band и не по-малко значимите им български колеги Антони Дончев, Стоян Янкулов – Стунджи, Иво Папазов, Теодосий Спасов, участвал е в международни музикални проекти от рода на „Балкански коне“ и др.

Владимир Величков е създател и ръководител на формация „Жарава“, съставена от възпитаници на Пловдивския университет. През месец март тази година музикантите от групата за пореден път оглавиха световната класация на най-голямата платформа за етномузика „ЕтноКлауд“, базирана в Торонто, Канада. Призовото място им донесе песента „Ибиш ага“, този път изпълнена заедно с музикантите от Ку-Ку бенд при гостуването на „Жарава“ в предаването „Вечерта на Ку-ку бенд“ на 7/8 TV.

Тильо Тилев

Формация „Жарава“ за пореден път оглави световна класация

Как изкуственият интелект помага при разработката...

➔ От стр. 20

- Подкрепа при вземане на клинични решения – може да осигури подкрепа за вземане на решения в реално време на здравните специалисти по време на грижите за пациентите. Това може да помогне за подобряване на резултатите за пациентите чрез идентифициране на потенциални проблеми и препоръчване на подходящи лечения.

- Предсказващ анализ – алгоритмите анализират огромни количества медицински данни, за да предскажат прогресията на заболяването или лечението, потенциалните рискове за здравето и възможните усложнения и решения за излекуване. Тази информация се използва за проектиране на медицински софтуер, който помага на здравните специалисти да идентифицират потенциални проблеми и да предприемат превантивни мерки.

Системите се учат чрез итеративния процес на обучение върху данни, правене на прогнози и коригиране на своите модели въз основа на обратната връзка, която получават. Този процес може да продължи безкрайно дълго, тъй като алгоритъмът се учи от повече данни и става все по-точен в своите прогнози.

В заключение използването на AI в медицинската индустрия и ежедневните нужди има потенциала значително да подобри здравните резултати на хората. Със способността да анализира големи количества данни и да идентифицират модели, които може да са трудни за разпознаване от хората, системите с изкуствен интелект могат да помогнат при ранно откриване на неблагоприятна домашна среда, диагностика на заболявания, да подобрят възможностите за лечение и дори да персонализират здравните грижи за отделните пациенти. Освен това задвижваните от AI инструменти могат да помогнат на медицинските специалисти в тяхната работа, като например да помогнат за идентифицирането на най-добрите възможности за лечение или да намалят риска от грешки в медицинските процедури. Въпреки че все още има предизвикателства, които трябва да бъдат решени, като гарантиране на неприкосновеността на личния живот на пациентите и етичното използване на AI в здравеопазването, потенциалните ползи от прилагането на AI в медицинската индустрия го правят обещаващ път за подобряване на здравните резултати и повишаване на цялостното качество на грижите.

Разсъждения на студенти от II курс, „Българска филология“, върху

Определението на Кант за Просвещението като „изход на човека от непълнолетието, което сам си е причинил“

Николай Боев

След прочитането на статията освен това какво е искал да каже философът, у мен изниква и още една мисъл, а именно – актуална ли е статията и днес, за нашето общество и съвремие.

Първо обаче ще анализирам текста на Кант спрямо историческия контекст. Според мен в тази своя статия Кант противопоставя Просвещението на изминалите епохи, но най-вече на класицизма, понеже, както знаем, Просвещението е периодът на широкото разпространение на знанието, реформирането на човешките устои, промени в социално-политическата и духовната ситуация и може би най-важното – гражданственост на всяка човешка личност и премахване на феодализма, което смятам, че може да приемем като изход от т. нар. „непълнолетие“. Това са все неща, които липсват в класицистичната епоха. В началото на своята статия Кант казва, че „непълнолетие е невъзможността да се ползваш от разсъдка си без ръководството на някой друг“, приемам това като метафора на доктрината на класицизма за абсолютна монархия, където всичко трябва да е угодно на владетеля. Но както казва Кант по-нататък, това непълнолетие е причинено от самите хора, за които е по-лесно да се подчиняват на някого (този, който държи властта), също така, за да се излезе от това непълнолетие, е нужно премахването на абсолютната власт, но затова пък се изисква смелост.

Много важен аспект от идеологията на Просвещението, а и статията на Кант е знанието. Според автора образоването е една смела стъпка към осъзнаване на възможността за еманципация на индивида. За него това да се стреми към просветление, не трябва да бъде избор, а задължение на индивида, само така той ще може да излезе от непълнолетието, в което се е поставил.

По мое мнение основната идея на Кант е човекът да се стреми към придобиване на знания и да разсъждава, само така той ще успее да достигне до свободата и да се измъкне от това подчинение на авторитети, в което сам се е вкарал чрез своята липса на смелост, образованост и действие. А колкото до това, че обществото се просвещава, то мисля, че Кант е прав до голяма степен, този факт се оправдава от последвалите мащабни събития след това, например Великата френска революция (1789 г.).

Също така твърдението на Кант, че обществото не живее в просветна епоха, но сега се просвещава, ме навежда на мисълта дали след толкова векове сме успели да се просветим. Жалко е, че трябва да го кажа, но по мое мнение, ако сме успели за определен период

от време, то днес до голяма степен сме направили няколко крачки назад. Това е така, защото живеем във времена, в които е изключително лесно (а и донякъде модерно) да си глупав. Този тип хора

са така добре маскирани, че успяват много умело да прикрият колко малко знаят. Разполагат и с много различни инструменти за тази своя цел – социални мрежи, филтри, емотикони, копирани фрази на автори, които за първи път чуват в живота си. Те толкова добре са изградили този свой утопичен виртуален свят, че създават у хората една нереалистична представа за тях. Лесно манипулируемите хора се подвеждат по това и започваме да живеем в общество, което не спира да издига глупавите хора на почит и да ги прави известни. На заден план остава истинската същност на горепосочените. Техният невиртуален, а реален дом – с неполято цветете в ъгъла, празната библиотеката, телевизора, от който кънти чалга, и надписите на стените: „За какво ми е това, не ми го искат на работа“, „Това колко пари ще ми донесе“, „Няма смисъл да го уча, то всичко го има в интернет“ и т.н. А и за какво знание може да говорим, като в наше време е по-престижно да имаш новия iphone, отколкото да си завършил университет?

А относно бездействието – не иска ли днес всеки млад човек, излязъл от университета (повечето от които едва завършили), много висока начална заплата и задължително да почива в събота и неделя, когато да си мъж на 35, да живееш с с родителите си и да нямаш желание за развитие, е нормално?

И за какъв разсъдък може да говорим, когато доставката на храна до вкъщи е по-бърза от „Бърза помощ“, когато в интернет има повече „звезди“ от тези на небото и когато да загубиш телефона си, е по-лошо от това да загубиш приятел.

В заключение искам да кажа, че голямата част от обществото не се е просветила, защото освен всичко изброено по-горе, продължава да повтаря стари грешки, а както се казва: „Мъдрите се учат от чуждите грешки“. Хубаво е да си припомним от време на време това съчинение на Кант, защото така може да видим колко сме израснали ние като общество и дано поне една малка част се замисли и тръгне в правилната посока.

Мария Чичовска

От тази мисъл на Кант мога да отделя три основни думи – „просвещение“, „непълнолетие“, „човек“. По философията на Кант можем да кажем, че ако пространството е форма на външния свят, то времето е форма на вътрешния опит. А от това съждение следва и моето наблюдение.

Пълнолетието може да се свърже с идеята за нисък или висок капацитет от знания, натрупан опит. Независимо от това дали става въпрос за пълнолетие, или непълнолетие, тук метафората е ясна заради общата представа, че човек започва да се отделя, когато сам достигне уменията да поставя граници, но и да знае кога да отвори правилните врати в живота си. Съответно думата „просвещение“

има експресивно значение, с което се поставя максимата за развитието на човека чрез знание. Непълнолетието е зависимост, да не можеш да ползваш разсъдка си без чужда намеса. Тук може да се направи препратка именно и към един от съществените моменти на Просвещението – отказ от феодалните порядки. Западният човек в този свой етап на развитие затваря една врата, отваря друга, труп опит. И именно отказът от феодалната система, като се гледа и общият кръг от промени, отделя пълнолетието от непълнолетие. Човекът вече има избор дали да използва разсъдка си, или не. Така Кант затвърждава и гореспоменатата идея за пространството и времето именно чрез тази програмна мисъл, в която залага цялата идеология на Просвещението. Времето носи опит, от новия опит на човека се поставя начало, а на нова епоха, нова пространство за външния свят на човека.

След като тук думата „просвещение“ я приравняваме с думата „знание“, би следвало да виждаме само позитивните резултати. Но възможно ли е процесът на стигането до пълнолетие да обърне своята посока? Възможно ли е знанието и в епохата на Просвещението, но и в наши дни да не е единственият фактор за пълноценно развитие на индивида? Въпреки необходимостта от знание, всички ние зависим от един единствен фактор – заложената в нас самите природа, която ще ни даде или сила, или малодушие. Не всеки идва на този свят, за да използва правилно знанията за света. И тук бих могла да поставя още един отворен въпрос, който има отношение към заветните думи на Кант – дали това, което човекът сам си е причинил, е една „криворазбрана“ култура, която винаги ще се самоунищожава, или тя ще се въздига безкрайно от пепелта?

Имануел Кант

Снежина СУЛЕВА –
председател на Клуба на мениджъра

Вървим към успеха заедно

Ние от Клуба на мениджъра имаме мисия и лична кауза – да бъдем в помощ и подкрепа на студентите и на всеки, желаещ да направи смели крачки към успеха си. Измина цяла академична година, през която успяхме да осъществим събития от различно естество, да бъдем съорганизатори на множество форуми и конференции. През този период от време си бяхме поставили високи цели и смеем да твърдим, че успяхме да ги постигнем.

Успехът ни се изразява в удовлетворените и мотивирани студенти. В положителната обратна връзка на всеки един от тях. В колегите, които непрекъснато посещаваха събитията. Всички те успяха да почерпят от добрия пример, придобиха по-голяма увереност и се вдъхновиха да поемат смело по пътя към мечтите си.

Смятаме, че всеки, който поставя началото на образование то си в университета, има нужда от адаптивност към средата и от опознаването ѝ. В тази връзка, ние от Клуба на мениджъра към Пловдивския университет поставихме начало през октомври 2022 г. на организирането на събитие специално за първокурсниците. Събитие, чиято главна цел беше да ги въведе в университетската атмосфера и да им даде възможност да се запознаят с хора от останалите специалности.

За нас като организация проактивността, иновативният подход, предприемачеството, креативността и развитието са едни от главните ни движещи сили по пътя към професионалната и личностната реализация, акцентирахме изключително много върху поредицата от събития, част от Start-up Academy сезон 2. Процесът на работата ни се свързва и с организирани седем събития – част от форума, с които целяхме да доближим студентите до реалната бизнес среда, до хората, които с радост споделиха своя път към успешен бизнес. Срещнахме колегите с професионали-

Моменти от работата на клуба

сти от различни сфери на бизнеса. Тук бихме искали да отбележим факта, че най-същественото от всички събития са предложението за стажантските програми от страна на гост лекторите, които дават възможности за бъдеща професионална реализация. Форумът Start-up Academy сезон 2 ще завърши с конкурс, който ще се проведе в началото на ноември месец. Всеки, който желае, може да се включи като участник или жури. Пове-

че информация относно университетския конкурс „Най-добър стартап проект на ПУ“ може да получите на следния линк – <https://startup.uni-plovdiv.bg>

Нашият клуб има и официален сайт, който може да посетите и разгледате: <https://manager-club.uni-plovdiv.bg> Стараем се да бъдем активни и полезни със споделянето на качествено съдържание в социалните мрежи. Facebook страницата ни може да откриете на посочения линк: https://m.facebook.com/club.manager.pu/?wtsid=rdr_0wBjyW342hZebvaK, а с инстаграм профила ни може да се свържете от тук <https://www.instagram.com/manager.club.pu/>

Ако посетите YouTube канала ни: <https://www.youtube.com/channel/UC3TfTMWklk9kAzLLYxxOEwW/videos>, ще имате възможност да се запознаете с всички публични лекции, които се провеждаха през настоящата академична година.

Определението на Кант за Просвещението като „изход на човека от непълнолетието, което сам си е причинил“

Денис Стефанов

Просвещението е епоха, обхващаща XVIII век. Известна още като „век на разума“ или „век на философите“. През този период се издига култът към човека, познанието, науките и промените в обществеността. Налагат се нови тенденции в културата, църквата и просветителската дейност. Човекът се отделя от обществото и неговите цели и мисли се разглеждат индивидуално дори в интимен план – обръща се внимание на личността и се издига идеята за гражданството на всеки.

С твърдението си, че „просвещението е изходът на човека от непълнолетието, което сам си е причинил“, Кант съпоставя две епохи. От една страна – имаме класицизм – време на абсолютна монархия, подражаване на Античността и въвеждане на строги норми в изкуствата. Тези три фактора играят ролята на „непълнолетие“. То се изразява в забраните, неспособността на човек да взема самостоятелни решения, и зависимостта от „по-големия“ в лицето на

монархията и нормите в изкуствата.

Непълнолетието е повратна възраст в човешкия живот, когато се раждат хиляди идеи и желания, но са поставени под контрола на авторитета. Подобно е и положението и при класицизма. Учените и хората на изкуствата са творели по строгите правила и норми, поставени от кралската и църковната институция. От друга страна – може да представим Ренесанса като „родител“ или „първообраз“, а „непълнолетието“ са били длъжни да не излизат от рамката и да подражават на „родителя“ си. Всички тези ограничения блокират импулса на изкуствата и науките и пречат на развитието им.

В частта „...което сам си налага“ Кант визуира самостоятелния избор на представителите на класицизма. Те не само не отхвърляли рамката, а желаели да станат най-добрите в нея. Творели по всички правила и норми на времето си и копирали Античността дословно. Те не желаели

да надминат предходната епоха, а дори показвали задоволство, когато наричали творбите им „имитации на Античността“. Процесът на потискане и принижаване на съзнанието и духа е приложен от самите класицисти.

„Изходът“ се появява в образа на Просвещението. То поставя разума, търсенето, философията и личността на първо място. Хората вече имат възможността да надскочат „непълнолетието“. Те стават самостоятелни, равноправни, търсещи и борещи се. Властите се разделят и се ръководят от разума, а не от личността на монарха. Човешките възможности стават необятни, подобно на знанието. За представителите на епохата само знанието може да направи човек истински и цял. Смисълът на цялата епоха се гради около идеята за „пробуждане“ и „познание“. „Непълнолетният“ човек се бори за тях и едва когато ги получи, може да премине повратната възраст и да надскочи предходната епоха.

За трета поредна година в университета беше организиран Ден на спорта

В Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ за трета поредна година се състоя Ден на спорта. Събитието, което се проведе на 4 май 2023 година в Спортната зала на университета и прилежащите спортни терени, бе открито от символичния домакин проф. д-р Владимир Ангелова – декан на Педагогическия факултет. Тя приветства всички участници и гости и благодари на преподавателите от катедра „Теория и методика на физическото възпитание и спорта“ за неуморните им усилия и пожела на студентите много успехи.

От името на ректора проф. д-р Румен Младенов и на цялото академично ръководство студентите поздравиха доц. д-р Надя Чернева – заместник-ректор на висшето училище с ресор „Международно сътрудничество, академична мобилност, връзки с обществеността и протокол“. Тя припомни думите на американската писателка Джоан Уелш: „За здравето на човек може да се съди по това от какво взима по две наведнъж – хапчета или стълби“. Доц. Чернева подчерта, че спортът е не само източник на здраве, фактор за дълголетие и повече от всяко чудо на медицината. Той е и преодоляване на страх, готовност да поемеш риск, удовлетворение от победата.

Помощник-ректорът с ресор „Спортна дейност“ проф. д.п.н. Веселин Маргаритов отбеляза, че превръщането на Деня на спорта в празник на Пловдивския университет е благодарение на получената подкрепа и съдействие от страна на ректора проф. д-р Румен Младенов. Празникът е посветен на 17 май – Ден на българския спорт, и припомни, че най-голямото висше училище в Южна България има добри традиции в тази област и след броени дни отново ще изпрати отбори на Универсиадата в Стара Загора – състезание, в което миналата година ПУ „Паисий Хилендарски“ се нареди на второ място след Националната спортна академия (повече информация за представянето на нашите отбори там ще предоставим в следващия брой).

Сред официалните гости бе и заместник-кметът на Община Пловдив с ресор „Спорт, младежки дейности и социална политика“ Георги Титюков. Той поздравиха присъстващите за отличните спортни постижения на висшето училище и подчерта, че Община Пловдив е подпомагала и ще продължи да подпомага Пловдивския университет и спорта.

Думи на приветствие към участниците отправи и Виктория Палигорова – председател на Студентския съвет към ПУ, която отбеляза, че спортът обединява, а обединени можем да постигнем всичко.

Денят на спорта включваше футбол, крос – мъже и жени, щафета – мъже и жени, тенис на маса, аеробика, волейбол и теглене на въже, като при аеробиката нямаше класиране. Ето най-добрите в отделните спортове.

Футбол

1. място – спец. „Физическо възпитание“ (ФВ), I курс, в състав: Георги Мавродиев, Йордан Маджаров, Христо Стоянов, Александър Бъчваров, Иван Каназирски, Даниел Делчев, Боби Бобев, Стилиан Христов, Деян Колев, Васил Янков;

2. място – ФВ, IV курс: Симеон Сталев, Ариф Дурмуш, Берчин Юмер, Нестор Найдеков, Карамфил Драганов, Златимир Янев, Илиян Гимиев, Атанас Гълъбов, Тодор Пендов;

3. място – ФВ, II курс: Георги Чумров, Димо Стайковски, Виктор Ининов, Тодор Тодоров, Иван Арсов, Ивайло Щипков, Ивайло Лилив, Георги Карабджак.

Шампионите на цар Футбол

Волейбол

1. място – ФВ, II курс: Траяна Стоянова, Венелина Петкова, Николай Бръшков, Николай Костадинов, Петър Доколянков, Кенан Ахмедов, Цветко Цветков, Ивайло Лилив;

2. място – ФВ, I курс: Димитър Димитров, Ивайло Стоянов, Иван Каназирски, Андрей Василев, Богдан Божеларски, Кристина Чакърва, Ивона Пенова, Вени Търновалийска;

3 място – сборен отбор: Тони Боджев, Тончо Стоилов, Христо Кирев, Какан Хабиб, Берчин Юмер, Наско Гълъбов, Златимир Янев, Илви Шетев, Моника Пейчева, Ивана Иванова.

Призьорите във волейболната надпревара

Щафета – жени

1. място за отбора на ФВ в състав: Симона Николова, Салиме Сали, Десислава Димитрова;

2. място за отбора на ПУП: Василена Узунова, Дарина Терзиева, Станислава Лилянова;

3. място за смесен отбор от STD и ПУП: Катина Димитрова, Диана Циркова, Мартина Василева.

Щафета – мъже

1. място – ФВ: Даниел Делчев, Стойчо Чеграфилов, Костадин Щерев;

2. място – STD: Мелих Якуб, Валентин Чевлиев, Стамен Алексков;

3. място – STD и БИТ: Радослав Христов, Селви Хутев, Йовко Чалъков.

Крос – жени

1. място – Силвия Георгиева – ФВ; 2. място – Екатерина Грозева – ИКИ; 3. място – Никол Димитрова – НУП.

Крос – мъже

1. място – Любомир Виденов – ПрМ; 2. място – Селви Хутев – STD; 3. място – Стамен Алексков – STD.

Тенис на маса

1. място – Илиян Гимиев – ФВ; 2. място – Денислав Терзиев – НС; 3. място Цветелин Маринов – СИ.

Теглене на въже – жени

1. място за отбора на ФВ; 2. място за отбора на спец. „Предучилищна педагогика“; 3. място за Филологическия факултет.

Теглене на въже – мъже

1. място за отбора на ФВ; 2. място за отбора на спец. „Софтуерни технологии и дизайн“; 3. място за отбора на спец. „Бизнес информационни технологии“.

Вестник „Пловдивски университет“

ISSN 2815-4592 (print), ISSN 2815-4606 (web)

Главен редактор: Тильо Тилев, тел. 032/261 477

Електронна поща: tiliotilev@uni-plovdiv.bg; vestnik_pu@abv.bg

Коректор: Гергана Иванова. Предпечат: Георги Ташков

Печат: Пловдивско университетско издателство

Адрес на редакцията: Пловдив, ул. „Цар Асен“ № 24